

آزمون شماره (۹)

جمعه

۱۴۰۴/۰۸/۰۹

دفترچه
شماره ۱

آزمون‌های سراسر کاج

گزینه درسد را انتخاب کنید.

سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴

یازدهم انسانی

دوره دوم متوسطه

نام و نام خانوادگی:	شماره داوطلبی:
تعداد سؤالاتی که باید پاسخ دهید: ۱۰۰	مدت پاسخگویی: ۱۰۵ دقیقه

عناوین مواد امتحانی آزمون گروه آزمایشی علوم انسانی، تعداد سؤالات و مدت پاسخگویی

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سؤال	شماره سؤال از تا	مدت پاسخگویی
۱	ریاضیات	۱۵	۱	۲۰ دقیقه
۲	علوم و فنون ادبی	۱۵	۱۶	۱۵ دقیقه
۳	زبان عربی	۱۵	۳۱	۱۵ دقیقه
۴	تاریخ	۱۰	۴۶	۱۰ دقیقه
۵	جغرافیا	۱۰	۵۶	۱۰ دقیقه
۶	جامعه‌شناسی	۱۰	۶۶	۱۰ دقیقه
۷	فلسفه	۱۵	۷۶	۱۵ دقیقه
۸	روان‌شناسی	۱۰	۹۱	۱۰ دقیقه

ریاضیات

۱- جملات موجود در کدام گزینه همگی گزاره می‌باشند؟

(۱) هر عدد اول، عدد طبیعی است. - معادله $x^2 = 9$ را حل کن.

(۲) فرض کن a عددی زوج است. - برای هر عدد حقیقی x داریم $x^2 \geq 0$.

(۳) $10 = 2 \times 7 + (-3)$ - بررسی کنید که $x^2 + 1 = 0$ چند ریشه حقیقی دارد.

(۴) مجموع زوایای داخلی هر مثلث 180° درجه می‌باشد. - π عددی گویا است.

۲- اگر تعداد ردیف‌های یک جدول ارزشی با ۵ گزاره برابر p و تعداد ردیف‌های یک جدول ارزشی با ۸ گزاره برابر k باشد، مقدار $k-p$ کدام است؟

(۱) ۸ (۲) ۲۲ (۳) ۲۲۴ (۴) ۴۸۰

۳- کدام گزینه درست نیست؟

(۱) یک جدول ارزشی با ۷ گزاره دارای ۶۴ ردیف می‌باشد.

(۲) یک جدول ارزشی با ۴ گزاره دارای یک ردیف می‌باشد که تمام گزاره‌ها در آن درست می‌باشند.

(۳) یک جدول ارزشی با ۶ گزاره دارای ۳۲ خانه با ارزش درست می‌باشد.

(۴) یک جدول ارزشی با ۳ گزاره دارای ۲۴ خانه می‌باشد.

۴- کدام گزاره به درستی نقیض شده است؟

(۱) $a > 0 \leftarrow$ نقیض $a \leq 0$

(۲) 5^3 از a^2 بزرگ‌تر است. $\leftarrow$ نقیض 5^3 از a^2 کوچک‌تر است.

(۳) اولین فصل سال تابستان است. $\leftarrow$ نقیض چنين نیست اولین فصل سال تابستان نیست.

(۴) عدد n عددی مرکب است. $(n \in \mathbb{N}) \leftarrow$ نقیض عدد n عددی اول است. $(n \in \mathbb{N})$

۵- اگر گزاره‌های q و p دارای ارزش درست باشند، ارزش گزاره‌های $(p \Rightarrow \sim q) \vee q$ و $(p \wedge (q \Rightarrow \sim p))$ به ترتیب از راست به چپ چگونه است؟

(۱) نادرست - درست (۲) نادرست - نادرست (۳) درست - درست (۴) درست - نادرست

۶- اگر $p \Rightarrow (q \vee \sim r)$ نادرست باشد، کدام گزینه هم‌ارز این گزاره نمی‌باشد؟

(۱) $\sim r \wedge q$ (۲) $\sim p \Rightarrow q$ (۳) $p \Rightarrow \sim r$ (۴) $\sim p \wedge r$

۷- کدام گزینه در جاهای خالی قرار گیرد تا ارزش گزاره‌های زیر مطابق جدول باشد؟

ردیف	گزاره	درست	نادرست
۱	مجموع زوایای داخلی یک مثلث قائم‌الزاویه 180° درجه است و	✓	
۲	اگر آن‌گاه انحراف معیار داده‌های یکسان برابر یکی از آن‌هاست.		✓

(۱) عدد π یک عدد طبیعی است. (۲) هر عدد اول به صورت مربع کامل نوشته می‌شود.

(۳) عدد ۱ عددی اول است. (۴) مربع هر عدد منفی، عددی مثبت است.

۸- رضا جدول ارزشی n گزاره را رسم کرده است. در این جدول ۱۲۶ ردیف وجود دارد که ارزش حداقل یکی از آن‌ها با سایرین متفاوت است. بار

دیگر او ۲ گزاره ساده را حذف می‌کند و جدول ارزشی را رسم می‌کند. در جدول جدید چند ردیف وجود دارد که ارزش حداقل یکی از آن‌ها با

سایرین متفاوت است؟

(۱) ۶۴ (۲) ۱۲۸ (۳) ۳۰ (۴) ۳۲

۹- ارزش چه تعداد از گزاره‌های زیر مستقل از ارزش گزاره‌های تشکیل دهنده آن است؟

(الف) $p \vee \sim p$ (ب) $p \Rightarrow p$

(ج) $p \wedge \sim p$ (د) $p \Rightarrow \sim p$

(ه) $p \Leftrightarrow \sim p$

(۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴

- ۱۰- اگر گزاره p درست و گزاره q نادرست باشد، ارزش کدام گزینه با سایرین متفاوت است؟
 (۱) $p \Rightarrow (p \wedge \sim q)$ (۲) $p \Rightarrow (\sim p \vee q)$ (۳) $(p \vee q) \Rightarrow p$ (۴) $(p \Rightarrow \sim q) \Rightarrow \sim q$
- ۱۱- اگر گزاره $(p \vee q) \Rightarrow r$ نادرست باشد، کدام گزینه در مورد ارزش گزاره‌های تشکیل‌دهنده آن درست است؟
 (۱) ارزش گزاره r درست و گزاره‌های p و q نمی‌توانند هر دو نادرست باشند.
 (۲) ارزش گزاره r درست و گزاره‌های p و q هر دو درست هستند.
 (۳) ارزش گزاره r نادرست و گزاره‌های p و q نمی‌توانند هر دو نادرست باشند.
 (۴) ارزش گزاره r نادرست و گزاره‌های p و q هر دو درست هستند.
- ۱۲- در خصوص ارزش گزاره $((\sim p \wedge p) \Rightarrow q) \vee (\sim p \Rightarrow r)$ کدام گزینه درست است؟
 (۱) هم‌ارز q است. (۲) هم‌ارز p است. (۳) همواره درست است. (۴) به ارزش r بستگی دارد.
- ۱۳- در خصوص ارزش گزاره $(\sim(p \Rightarrow q) \wedge (p \Rightarrow q)) \vee r$ کدام گزینه درست است؟
 (۱) هم‌ارز q است. (۲) هم‌ارز p است. (۳) همواره درست است. (۴) به ارزش r بستگی دارد.
- ۱۴- اگر p ، q و r گزاره‌های دلخواه باشند، در خصوص گزاره $r \Rightarrow ((p \Rightarrow q) \vee (q \Rightarrow p))$ کدام درست است؟
 (۱) هم‌ارز r (۲) هم‌ارز $\sim r$ (۳) به ارزش r بستگی ندارد. (۴) همواره نادرست است.
- ۱۵- در ستون آخر جدول ارزشی گزاره $p \Rightarrow (q \vee r)$ چند حالت نادرست وجود دارد؟
 (۱) صفر (۲) ۱ (۳) ۲ (۴) ۳

علوم و فنون ادبی

- ۱۶- کدام گروه «همگی» از «شاعران قرن هشتم هجری» هستند؟
 (۱) جامی - حافظ - ابن‌یمین (۲) خواجه کرمانی - فخرالدین عراقی - شاه نعمت‌الله ولی
 (۳) حافظ - سلمان ساوجی - حمدالله مستوفی (۴) ابن‌یمین - خواجه کرمانی - عبید زاکانی
- ۱۷- از دیدگاه «تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی» همه موارد «کاملاً» درست می‌باشند؛ به جز:
 (۱) «حمدالله مستوفی» در کتاب «تاریخ گزیده»، تاریخ پیامبران، خلفای چهارگانه، خلفای بنی‌عباس و تاریخ ایران را تا سال ۷۳۰ ه.ق. نوشته است.
 (۲) «ابن‌یمین» قدرت شاعری خود را در قطعات اخلاقی آشکار کرده است. وی در شعر خود قناعت‌پیشگی و بی‌اعتباری دنیا را مورد تأکید قرار می‌دهد.
 (۳) از میان آثار منشور مولانا، «قیه‌ماقیه» و مجالس سبعه را مولانا گفته و شاگردان نوشته‌اند و «مکاتیب» مجموعه نامه‌های مولانا به قلم خود اوست.
 (۴) «مرصادالعباد من المبدأ الی‌المعاد» در بیان سلوک دین و تربیت نفس انسانی نوشته شده است. نثر این کتاب همه‌جا مسجع و دارای موازنه است.
- ۱۸- از نظر «تاریخ ادبیات» کدام عبارت «کاملاً» درست است؟
 (۱) نثر تاریخ جهانگشا، مرصادالعباد و گلستان به ترتیب ساده، پیچیده و مسجع است.
 (۲) فخرالدین عراقی در هر فصل از مثنوی «لمعات» به یکی از مباحث عرفانی پرداخته و در کتاب «عشاق‌نامه» سیر و سلوک عارفانه را بیان کرده است.
 (۳) در زمان شاهرخ تیموری هنرمندان قرآن کریم و شاهنامه فردوسی را به خط خوش نگاشتند.
 (۴) دیوان شعر «شاه نعمت‌الله ولی» دارای مضامین عرفانی است. وی در تصوف و طریقت مقامی بلند داشت.
- ۱۹- از دیدگاه «تاریخ ادبیات» در متن زیر، چند «خطا» به چشم می‌خورد؟
 «در قرن هشتم، خراسان که کانون فرهنگی ایران بود، ویران شد و بزرگانی چون نجم‌الدین دایه و فریدالدین عطار نیشابوری در یورش ویرانگر مغول، کشته شدند. کمال‌الدین اسماعیل که مداح محمد خوارزمشاه بود به دست مغولان در خراسان کشته شد.»
 (۱) چهار (۲) سه (۳) دو (۴) یک
- ۲۰- هر یک از ویژگی‌های زیر، به ترتیب مربوط به کدام شاعر یا نویسنده است؟
 - فرمانروای ملک سخن، که در سرودن غزل‌های عاشقانه سرآمد است.
 - از نثرنویسان قرن هفتم که در کتاب تاریخ خود به شرح ظهور چنگیز و ... پرداخته است.
 - اثر معروف او مهم‌ترین آثار در علم عروض، قافیه، بدیع و نقد شعر به شمار می‌رود.
 - از نویسندگان قرن نهم که در کتاب خود شرح احوال بیش از صد تن از شاعران ایرانی را از آغاز تا زمان مؤلف آورده است.
- (۱) سعدی - دولت‌شاه سمرقندی - شمس قیس رازی - سلمان ساوجی
 (۲) حافظ - دولت‌شاه سمرقندی - ابن‌یمین - عطاملک جوینی
 (۳) سعدی - عطاملک جوینی - شمس قیس رازی - دولت‌شاه سمرقندی
 (۴) حافظ - عطاملک جوینی - خواجه کرمانی - دولت‌شاه سمرقندی

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

www.konkur.in

۲۹- بیت زیر با همه گزیندها هم مفهوم است؛ به جز:

«من که دارم در گدایی گنج سلطانی به دست

(۱) اگر سلطنت فقر ببخشند ای دل

(۲) بی محبا درده ای ساقی مدام اندر مدام

(۳) دردی است دلیم را که به درمان نتوان داد

(۴) بر آتشی که در جگر ما نهفته است

کسی طمع در گردش گیتی دون پرور کنم»

کمترین ملک تو از ماه بود تا ماهی

تا نماند هوشیاری عاقلی اندر جهان

زخمی است درین سینه به مرهم نفروشیم

همواری سپهر به صرصر برابر است (صرصر: طوفان سخت)

۳۰- مفهوم بیت «باران اشکم می دود و از ابرم آتش می جهد / با پختگان گو این سخن، سوزش نباشد خام را» با همه ابیات تناسب دارد؛ به جز:

(۱) نه من خام طمع، عشق تو می ورزم و بس

(۲) غیرت نگذارد که بگویم که مرا کشت

(۳) با نیم پختگان نتوان گفت سوز عشق

(۴) رازی که بر غیر نگفتم و نگوییم

که چو من سوخته در خیل تو بسیاری هست

تا خلق ندانند که معشوقه چه نام است

خام از عذاب سوختگان بی خبر بود

با دوست بگویم که او محرم راز است

زبان عربی (اختصاصی)

■ عَيْنُ الْأَنْسَبِ فِي الْجَوَابِ لِلترجمة مِنَ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ أَوْ الْمَفْهُومِ (۳۷ - ۳۱):

۳۱- «وَ إِذْ قَالَ لِقْمَانَ لِابْنِهِ وَ هُوَ يَعْظُمُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ ...»

(۱) «و آن‌گاه که لقمان به پسرش گفت، در حالی که او را پند می‌داد، ای پسرکم به خداوند شرک نورزا»

(۲) «و زمانی که لقمان به فرزند خود می‌گفت، حال آن‌که او را پند می‌داد، ای پسر من به خدا شرک نورزا»

(۳) «و وقتی که لقمان به پسر خود با اندرز می‌گفت، ای پسرک من، به خداوند شرک نورزا»

(۴) «و آن‌گاه که لقمان به پسرش گفت و به او اندرز می‌داد، ای پسر من، به خداوند شرک نورزا»

۳۲- «يَعْتَدُ التَّبَخُّثُ فِي الْمَشْيَةِ مِنْ أَعْمَالِ نَهْيِ لِقْمَانَ وَلَدَهُ عَنْ أَدَانِهِ»:

(۱) فخر فروشی در راه رفتن از اعمالی است که لقمان فرزندش را از انجام آن باز می‌داشت!

(۲) تکبر در شیوه راه رفتن را از کارهایی به شمار می‌آورد که لقمان فرزندش را از انجام آن نهی کرده است!

(۳) فخر فروشی در راه رفتن از کارهایی به شمار می‌آید که لقمان فرزند خویش را از انجام آن باز داشته است!

(۴) سرعت در راه رفتن از کارهایی به شمار می‌آید که لقمان فرزند خویش را از آن باز داشته است!

۳۳- «إِنْ أَحْسَنَ زِينَةَ الرَّجُلِ السَّكِينَةُ مَعَ إِيْمَانٍ»:

(۱) بلاشک زینت نیکوی مرد، سکوت به همراه ایمان است!

(۲) همانا نیکوترین زینت آدمی، آرامش همراه ایمان است!

(۳) قطعاً بهترین زینت هر انسانی، آرامش پس از ایمان است!

(۴) به طور قطع خوب‌ترین زینت انسان، آسایش به همراه ایمان است!

۳۴- عَيْنُ الصَّحِيحِ:

(۱) قِيلَ إِنَّ الْإِعْجَابَ بِالنَّفْسِ لَيْسَ عَمَلًا مَقْبُولًا: گفته شده که خودپسندی، کاری مورد پذیرش نیست!

(۲) «و لَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرْحًا»: و در زمین با ناز و خودپسندی راه نمی‌روی!

(۳) أَتَنَكَّرُ الْأَصْوَاتُ صَوْتَ الْحَمِيرِ: زشت‌ترین صداها، صدای خر است!

(۴) قَدَّمَ لِقْمَانَ الْحَكِيمَ لِابْنِهِ مَوَاعِظَ قِيَمَةٍ: لقمان حکیم به پسرش پندهایی سودمند تقدیم کرد!

۳۵- عَيْنُ الْخَطَأِ:

(۱) حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ: به سوی بهترین کار بشتاب!

(۲) «و الْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى»: و آخرت بهتر و ماندگارتر است!

(۳) مَنْ يُهْدِي إِلَيْنَا عَيْبُونَا هُوَ خَيْرٌ أَوْ أَصْدَقَانًا: کسی که ما را به عیب‌هایمان راهنمایی کند، او بهترین دوستانمان است!

(۴) شَرُّ النَّاسِ ذُو الْوَجْهِينِ: بدترین مردم، [مردم] دورو هستند!

۳۶- «هَرَّكَاهُ حَرْفُ زَدِي، صَدَايَتِ رَا بِالَا نَبْرَا»:

(۱) إِذَنْ تَكَلَّمْتَ لَا تَرْفَعِينَ صَوْتَكَ!

(۲) إِذَا تَكَلَّمْتَ لَا تَرْفَعِ صَوْتَكَ!

(۳) إِنْ تَكَلَّمْتَ لَا تَرْفَعِ الصَّوْتَ لِلَّهِ!

(۴) إِذَا تَكَلَّمْتَ لَا تَرْفَعِينَ الصَّوْتَ لِلَّهِ!

۳۷- «و لَا تُصَغِّرْ خَذْلَكَ لِلنَّاسِ» عَيْنُ الْمُنَاسِبِ لِلْمَفْهُومِ:

(۱) برتری در فروتنی باشد!

(۲) هست با ابله سخن گفتن جنون!

(۳) میاور سخن در میان سخن!

(۴) کم‌آواز هرگز نبینی خجل!

■ **افرا النبی التالی بدقّة تمّ أجب عن الأسئلة التالية بما يناسب النّصّ (۴۱ - ۴۸):**

لقمان، ذُکر فی القرآن و قد عاصَرَ نبي الله داوود و عُرف بالحكيم. وصايا لقمان هي إحدى القصص القرآنية التي تُشير إلى الحكمة التي وهبها الله إياه و تُعدّ حِكْمَةً من أعظم الحكم و المواعظ و حسب كتب التفسير أنّ لقمان كان عبداً حبشياً ولكنّ الله تعالى منّ عليه بالحكمة.

۳۸- عَيِّن الخطأ:

- (۲) كان لقمان يعيش بعد داوود (ع)
(۴) مواعظ لقمان من أعظم الوصايا

- (۱) ما كان لقمان حكيماً من البداية
(۳) أنعم الله لقمان حكمة عظيمة

۳۹- جاء في القرآن (عَيِّن الخطأ):

- (۲) اسم لقمان خلال قصّة قرآنية
(۴) أنّ لقمان كان عبداً حبشياً

- (۱) وصايا لقمان و مواعظه
(۳) أنّ الله وهب لقمان الحكمة

■ **عَيِّن الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي (۴۰ و ۴۱):**

۴۰- «عاصِر - الحكيم - تُشير - حِكْم»:

- (۱) حِكْم: اسم - جمع مكسر أو تكسير - معرب / نائب فاعل
(۳) الحكيم: اسم - مذكر - معرب / مجرور به حرف الجرّ

۴۱- «أعظم - كُتِب - التفسير - حبشياً»:

- (۱) أعظم: اسم - مفرد مذكر - اسم التفضيل / من أعظم: جار و مجرور
(۳) التفسير: اسم - مفرد - مبني / مضاف إليه و مجرور

- (۲) تُشير: فعل مضارع - للفائدة - معلوم / مع فاعله جملة فعلية
(۴) عاصِر: فعل ماضي - من باب «مفاعلة» - لازم / الجملة فعلية

- (۲) كُتِب: اسم - جمع مكسر (مفردة مذكر) - معرب / مضاف إليه و مجرور
(۴) حبشياً: اسم - مفرد مذكر - معرب / صفة

■ **عَيِّن المناسب في الجواب عن الأسئلة التالية (۴۵ - ۴۲):**

۴۲- عَيِّن الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- (۱) كما أوصى وَلَدَهُ بِتَقْوَى اللَّهِ وَ تَجَنَّبَ الكِذْبَ
(۳) أُخْتِي يَخْتَلِفُ السَّعْرُ حَسَبَ التَّوَعَّاتِ!

۴۳- «أريدُ من هذا، هذه الأسعار غالية!»: عَيِّن الصحيح للفراغ:

- (۱) أرخص
(۲) رخيصاً

- (۳) رخيصة
(۴) أغلى

۴۴- عَيِّن ما ليس فيه اسم التفضيل:

- (۱) أفضل الأعمال الكسب من الحلال!
(۳) كم سعر هذا السروال الأزرق؟

۴۵- في أيّ عبارة ما جاء اسم المكان؟

- (۱) تلك منظّمة مشهورة في بلدنا الصغير!
(۳) نرى أنّ الناس يزيتون بعض المقابر!

- (۲) يا الله أنت أرحم الراحمين!
(۴) «و جادلهم بالتّي هي أحسن»

- (۲) البعض يرجّحون المكتبة للمطالعة و الدراسة!
(۴) المدارس تنفتح في شهر مهر من جديداً

تاریخ

۴۶- کدام موارد زیر، بستر وقوع یک رویداد تاریخی هستند؟

- (الف) غار جِرا
(ج) میدان نقش جهان
(ه) دشت چالدران

- (۱) ب - ج - د
(۲) ج - د - ه
(۳) الف - ج - ه
(۴) الف - ب - ه

۴۷- کدام یک از توضیحات زیر دربارهٔ مراجع و منابع نوشتاری به درستی بیان شده است؟

- (۱) انعکاس اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و عقاید دینی و فلسفی رایج در آثار نویسندگان: اندرزنامه
(۲) ارائهٔ اطلاعات سودمند دربارهٔ نهادهای اداری، اقتصادی، نظامی و فرهنگی: سیاستنامه
(۳) اهمیت و بررسی مطالعهٔ محیط جغرافیایی رویدادها در پژوهش‌های تاریخی مانند کتاب‌هایی با عنوان مشترک المسالک و الممالک: سفرنامه
(۴) ارائهٔ اطلاعات مفید از زندگی اجتماعی مردم ایران که در دیگر منابع، کم‌تر دیده می‌شوند: متون ادبی

۴۸- مهم ترین رسالت مورخان در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

- (۱) آشنا کردن افراد با شیوه های سنجش اعتبار شواهد
(۲) تلاش برای فهم دقیق رویدادهای گذشته
(۳) بررسی اصول مقدماتی روش های اعتبارسنجی منابع
(۴) تلاش برای ثبت اخبار و مدارک تاریخی

۴۹- محقق به پژوهش درباره «سنجش اعتبار و نقد راوی» که از مراحل اعتبارسنجی و بررسی اصالت خبر می باشد، پرداخته است. کدام مورد از

نتایج پژوهش او نادرست است؟

- (۱) پژوهشگران، موضوعاتی نظیر ویژگی های هویتی روایت کننده خبر، محل تولد و زندگی، گرایش فکری، مذهبی، سیاسی و جایگاه علمی او را بررسی می کنند.
(۲) پژوهشگران سعی می کنند که علایق و انگیزه های راوی را در بیان خبر، بررسی و اندیشه و مقصود او را فهم و کشف کنند.
(۳) یکی از کارهای مورخان در نقد روایت کننده، تعیین فاصله زمانی و مکانی بین راوی و خبر است تا معلوم شود روایت کننده خود مستقیماً شاهد وقوع رویداد بوده یا خبر آن را نقل کرده است.
(۴) ارزش و اعتبار خبری که روایت کننده، آن را از دیگران نقل کرده است، به مراتب بیشتر از خبری است که راوی، خود به طور مستقیم شاهد آن بوده است.

۵۰- کدام مورد درباره «مورخان» درست است؟

- (۱) این مسکویه: برای سنجش اخبار، از معیار عقل بهره می برد.
(۲) خواجه نظام الملک توسی: یکی از مشهورترین اندرزنامه ها در قرن پنجم که بیشتر به اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی پرداخته، مربوط به اوست.
(۳) ابن اسفندیار: مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را، دلیلی بر بطلان و نادرستی آن می دانست.
(۴) یعقوبی: برای بررسی درستی یا نادرستی برخی از اخبار و گزارش های تاریخی، به مسافرت می رفت و مکان رویدادها را از نزدیک بررسی می کرد.

۵۱- یکی از مهم ترین و مؤثرترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک گزارش تاریخی چیست؟

- (۱) ارزیابی دقیق اخبار و مندرجات کتاب های تاریخی
(۲) همخوانی یا ناهمخوانی یافته های علوم تجربی با داده های تاریخی
(۳) بررسی مطابقت یا عدم مطابقت آن با عقل
(۴) افزایش بهره برداری از دستاوردهای مطالعات بین رشته ای

۵۲- کدام موارد درباره «تاریخ نگاری ترکیبی» درست است؟

- الف) تعیین درستی یا نادرستی مطالب را به خواننده واگذار می کند.
ب) با مطالعه و مطابقت دادن همه روایت ها، یک گزارش از مجموع آن ها تنظیم می کند.
ج) مورخ ناچار به گزینش و انتخاب است و امکان دارد برخی از جنبه های خبر، از چشم او دور بماند.
د) مورخ با بررسی موشکافانه تمام اخبار مربوط به یک رویداد، علل و پیامدهای آن واقعه را تفسیر می کند.
(۱) الف - ب (۲) الف - د (۳) ج - د (۴) ب - ج

۵۳- مهم ترین ویژگی «تاریخ نگاری روایی» چیست؟

- (۱) برای ثبت و ضبط سخنان و سیره پیامبر و صحابه ایشان به کار گرفته می شد.
(۲) تاریخ نگاران، بدون هیچ گونه دخل و تصرفی در روایت ها، عیناً آن ها را ذکر می کردند.
(۳) مورخان روایت های مختلف و متعددی درباره موضوع واحد را با آوردن اسناد، ذکر می کنند.
(۴) از این نوع تاریخ نگاری برای ثبت وقایع دوران های بعدی هم استفاده می شد.

۵۴- کدام کتاب های زیر، به ترتیب مربوط به تاریخ نگاری «تحلیلی» و «ترکیبی» هستند؟

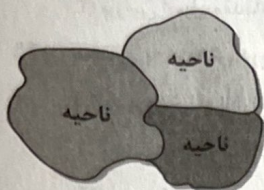
- الف) مروج الذهب مسعودی
ب) فتوح البلدان بلاذری
ج) تاریخ طبری محمد بن جریر طبری
د) اخبار الطوال دینوری
ه) تجارب الامم ابوعلی مسکویه

- (۱) «الف» و «ب» - «د» و «ه» (۲) «ب» و «د» - «الف» و «ج» (۳) «الف» و «ه» - «ب» و «د» (۴) «ب» و «ج» - «الف» و «ه»

۵۵- مورخان در دوران اسلامی، گزارش ها و نوشته های خود را به کدام روش ها تنظیم و ارائه می کردند؟

- الف) ترکیبی
ب) سال شماری
ج) تفسیری
د) موضوعی
(۱) الف - ب (۲) ج - د (۳) الف - ج (۴) ب - د

جغرافیا

۵۶- با توجه به تصویر زیر، کدام عبارت نادرست است؟

- (۱) هر ناحیه جغرافیایی به درجه‌ای از همگونی رسیده است که از سایر بخش‌های پیرامون خود متمایز می‌شود و با آن‌ها تفاوت دارد.
- (۲) جغرافی دانان برای تعیین حدود یک ناحیه، یک یا چند معیار را به کار می‌گیرند.
- (۳) جغرافی دانان برای تعیین حدود یا مرزهای هر ناحیه، همیشه یک معیار خاص را در نظر می‌گیرند و نقشه آن را ترسیم می‌کنند.
- (۴) انتخاب معیارها و ملاک‌ها برای تعیین حدود یک ناحیه، به هدف مطالعه و تحقیق جغرافی دان بستگی دارد.

۵۷- به ترتیب چند مورد از موارد زیر، معیارهای مربوط به عوامل انسانی ناحیه‌بندی و چند مورد، معیارهای مربوط به عوامل طبیعی ناحیه‌بندی هستند؟

«ناهمواری - فرهنگ - زبان - پوشش گیاهی - آب و هوا - نوع فعالیت اقتصادی - خاک»

- (۱) ۲-۵ (۲) ۳-۴ (۳) ۴-۵ (۴) ۲-۵

۵۸- اگر دایره (۱) نشان‌دهنده رابطه و کنش متقابل نواحی با یکدیگر و دایره (۲) نشان‌دهنده شکل دادن نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها باشد.

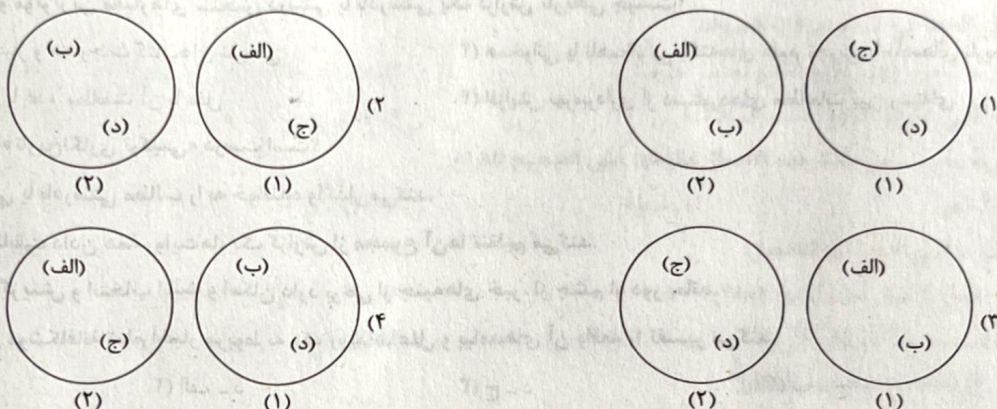
موارد زیر در کدام نمودار به درستی در دایره (۱) یا (۲) قرار گرفته‌اند؟

(الف) استفاده از صفحه‌های خورشیدی در اداره برق سمنان

(ب) وقوع خشکسالی در استرالیا و صدمه زدن به تولید غله جهانی

(ج) به کارگیری ماشین برف‌روب مجهز به جی‌پی‌اس برای پاکسازی جاده‌ها در کانادا

(د) هزینه کردن کشورهای اتحادیه اروپا برای واردات نفت و گاز

۵۹- کدام مفهوم از جمله زیر به درستی برداشت می‌شود؟

«محدودیت‌ها و موانع محیطی موجب می‌شود انسان‌ها برای کنترل محیط و شرایط خاص آن، چاره‌اندیشی کنند و به ابداع ابزارهایی

بپردازند.»

- (۱) نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.
- (۲) انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.
- (۳) نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند.
- (۴) نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند.

۶۰- در ارتباط با «جزیره‌های مصنوعی در آب‌های خلیج فارس» کدام عبارت نادرست است؟

- (۱) دولت امارات متحده عربی با ساختن جزیره‌های مصنوعی در آب‌های خلیج فارس، نواحی جدیدی در منطقه ایجاد کرده است.
- (۲) کاربری این جزایر مسکونی، تفریحی و صنعتی است.
- (۳) برای ساختن این جزایر، مقدار زیادی سنگ و خاک از بستر خلیج فارس بالا کشیده می‌شود.
- (۴) این خاک‌برداری و گل‌آلوده شدن وسیع آب، به بوم‌سازگان دریایی و آب‌سنگ‌های مرجانی آسیب رسانده است.

۶۱- کدام گزینه، عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«در نتیجه دولت میانمار، صدها نفر از مردم ناحیه مسلمان‌نشین این کشور به مرزهای مهاجرت کرده و درخواست پناهندگی

نموده‌اند. در نتیجه ناحیه مسلمان‌نشین میانمار تخریب شده است.»

- (۱) جنگ‌های خارجی - سریلانکا (۲) جنگ‌های خارجی - بنگلادش (۳) پاکسازی قومی - بنگلادش (۴) پاکسازی قومی - سریلانکا

۶۲- موارد «الف» و «ب» با کدام گزینه مطابقت دارند؟

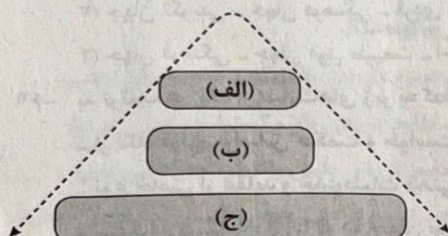
- الف) شیوه‌های خاص فروش کالا در بازارهای شناور در بانکوک، ناحیه‌ای تجاری و گردشگری را به وجود آورده است.
 ب) بالا رفتن قیمت برنج وارداتی آسیا، نگرانی کشورهای واردکننده را در زمینه تغذیه مردم افزایش داده است.
 ۱) الف: نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند. ب: نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند.
 ۲) الف: انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند. ب: نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند.
 ۳) الف: انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند. ب: نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.
 ۴) الف: نواحی به فعالیت‌های انسان شکل می‌دهند. ب: نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.

۶۳- کدام عبارت‌های زیر درباره «ناحیه ساوان» درست است؟

- الف) یک ناحیه انتقالی بین جنگل‌های بارانی استوایی و صحرای بزرگ آفریقا است.
 ب) هر چه به سمت بیابان صحرا پیش می‌رویم، علف‌های ساوان بلندتر می‌شوند.
 ج) بعد از ساوان به مراتع مداری می‌رسیم که از علفزارهای بلندقد تشکیل شده است.
 د) مراتع مداری در حاشیه صحرا به علت خشکی هوا به استپ‌های بیابانی تشکیل می‌شوند.
 ه) در ساوان متراکم سه ماه بدون باران داریم.

- ۱) ب - ج ۲) ج - د ۳) الف - ه ۴) الف - د

۶۴- کدام گزینه نمودار زیر را به ترتیب از «الف» تا «ج» کامل می‌کند و از این نمودار، کدام مفهوم برداشت می‌شود؟

- ۱) نواحی انسانی - نواحی طبیعی - نواحی سیاسی - همه نواحی با مرزهای قراردادی از نواحی مجاور، متمایز می‌شوند.
 ۲) نواحی انسانی - نواحی سیاسی - نواحی طبیعی - جوامع انسانی برای ادامه حیات، به نواحی طبیعی وابسته هستند.
 ۳) نواحی سیاسی - نواحی طبیعی - نواحی انسانی - نواحی طبیعی بستر زندگی و فعالیت‌های انسان‌ها محسوب می‌شوند.
 ۴) نواحی سیاسی - نواحی انسانی - نواحی طبیعی - امروزه همه نواحی طبیعی و انسانی جهان، تحت مدیریت نهادهای سیاسی یا اداری قرار دارند.

۶۵- عبارت‌های زیر، به ترتیب به کدام ویژگی‌های مرزهای نواحی اشاره دارند؟

- الف) وقوع خشکسالی ممکن است به کلی یک ناحیه را به ناحیه‌ای غیرکشاورزی تبدیل کند.
 ب) گاهی یک ناحیه آب و هوایی بین چند استان در یک کشور قرار می‌گیرد.
 ۱) تعیین مرزهای دقیق نواحی دشوار است - قلمرو و وسعت نواحی متفاوت است.
 ۲) مرزهای نواحی قابل تغییرند - مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی طبیعی و انسانی منطبق نیستند.
 ۳) تعیین مرزهای دقیق نواحی دشوار است - مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی طبیعی و انسانی منطبق نیستند.
 ۴) مرزهای نواحی قابل تغییرند - قلمرو و وسعت نواحی متفاوت است.

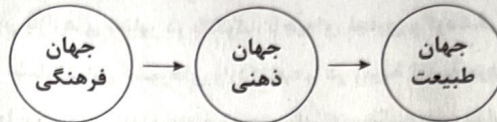
جامعه‌شناسی

۶۶- در ارتباط با «جهان تکوینی» و «جهان فردی» و «جهان فرهنگی» به ترتیب کدام عبارت‌های زیر درست می‌باشد؟

- ۱) هر چه با اندیشه و عمل انسان پدید می‌آید، به این جهان تعلق دارد - وقتی فردی درباره موضوعی خاص می‌اندیشد - وقتی فردی کتابی می‌نویسد یا مجسمه‌ای می‌سازد.
 ۲) تمامی پدیده‌های جهان هستی، محصول آن‌ها هستند - به زندگی شخصی و فردی انسان‌ها بازمی‌گردد - ابعاد اخلاقی و روانی انسان‌ها به این بخش تعلق دارد.
 ۳) مستقل از خواست و اراده انسانی است - مرتبط با ابعاد اخلاقی، ذهنی و روانی انسان‌هاست - محصول آگاهی و عمل مشترک انسان‌هاست.
 ۴) پیش از انسان بوده و در مقابل جهان انسانی قرار دارد - محصول آگاهی و عمل مشترک انسان‌هاست - هر چه با اندیشه و عمل انسان‌ها پدید می‌آید.

۶۷- با توجه به نمودار زیر، کدام عبارت به درستی آن را معرفی می‌کند و به کدام دیدگاه تعامل جهان‌ها مربوط می‌شود؟

(۱) جهان فرهنگی، جهان ذهنی و جهان تکوینی مهم و در تعامل با یکدیگرند و جهان تکوینی محدود به جهان طبیعت می‌شود، آن‌ها بین علوم طبیعی و انسانی تفاوتی قائل نیستند - دیدگاه اول

(۲) براساس این دیدگاه، جهان فرهنگی مهم‌تر از جهان ذهنی و تکوینی است و ذهن افراد و فرهنگ، هویتی طبیعی و مادی دارند و علوم مربوط به آن‌ها نظیر علوم طبیعی است - دیدگاه دوم

(۳) براساس این دیدگاه، جهان ذهنی و جهان تکوینی اهمیتی ندارند و استقلال خود را در برابر جهان فرهنگی از دست می‌دهند و جهان تکوینی محدود به جهان طبیعت نیست - دیدگاه اول

(۴) جهان ذهنی و فردی افراد، تابع فرهنگ آن‌هاست و جهان تکوینی، ماده خامی است که فرهنگ‌ها و جوامع مختلف، در آن دخل و تصرف می‌کنند - دیدگاه دوم

۶۸- هر چه با اندیشه و عمل انسان پدید می‌آید، مربوط به است و بخش اجتماعی آن را تشکیل می‌دهد، اما وقتی فردی درباره موضوعی خاص می‌اندیشد، در محدوده خود می‌باشد و آن دسته از دانسته‌ها، تجربه‌ها و خلیقات ویژه‌ای که افراد دیگر با ما در آن‌ها شریک نیستند، به تعلق دارد.

(۱) جهان انسانی - جهان فرهنگی - فردی و ذهنی - جهان ذهنی

(۲) جهان فرهنگی - جهان طبیعت - اجتماعی و فرهنگی - جهان فرهنگی

(۳) جهان تکوینی - جهان فرهنگی - فردی و ذهنی - جهان فرهنگی

(۴) جهان فرهنگی - جهان فوق طبیعت - اجتماعی و فرهنگی - جهان ذهنی

۶۹- به ترتیب هر یک از عبارت‌های زیر به کدام گزینه تعلق دارند؟

- از نگاه قرآن، براساس حکمت و خواست خداوند سبحان، با افراد و جوامع انسانی رفتاری حکیمانه دارد.

- نوع خاصی از عقاید و خصوصیات ذهنی را در افراد به وجود می‌آورد.

- متفکران مسلمان، آن را به دو جهان طبیعت و فوق طبیعت تقسیم می‌کنند.

- این دیدگاه، با نادیده گرفتن تفاوت علوم انسانی با علوم طبیعی، ظرفیت‌هایی را از علوم انسانی و اجتماعی سلب می‌کند.

(۱) جهان انسانی - سنت‌ها و قوانین الهی - جهان تکوینی - دیدگاه دوم

(۲) جهان تکوینی - جهان فرهنگی - جهان تکوینی - دیدگاه اول

(۳) جهان انسانی - سنت‌ها و قوانین الهی - جهان هستی - دیدگاه اول

(۴) جهان تکوینی - فرهنگ - جهان هستی - دیدگاه دوم

۷۰- تعداد عبارت‌های صحیح را مشخص کنید و کدام گزینه به ترتیب درست (ص) یا نادرست (غ) بودن عبارت‌های زیر را به درستی نشان می‌دهد؟

(الف) بحران زیست‌محیطی، مسئله دیروز بشر نبوده و مسئله امروز اوست و چه‌بسا فردای تاریخ، مسئله او نباشد.

(ب) هویت جهان اجتماعی، بیشتر از لایه‌های عمیق فرهنگ یعنی عقاید و ارزش‌ها تأثیر می‌پذیرد.

(ج) هنگامی که فردی اندیشه‌اش را به صورت گفته یا نوشته بیان می‌کند، در محدوده فردی و ذهنی خود قرار دارد.

(د) فرهنگ‌ها متنوع‌اند و این تنوع به عقاید و ارزش‌های اساسی و کلان آن‌ها برمی‌گردد.

(۱) ۲ - غ - ص - غ - ص - ۳ (۲) ۳ - غ - ص - ص - ۲ (۳) ۲ - غ - ص - ص - ۳ (۴) ۳ - ص - غ - ص - ۲

۷۱- هر یک از عبارت‌ها یا گزاره‌های زیر به کدام فرهنگ اشاره دارد؟

- فرهنگی که عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای آن مطابق نیازهای فطری باشد.

- آرمان‌ها و ارزش‌های آن، نژاد خاصی را مورد توجه قرار می‌دهد و دیگران را در خدمت به آن نژاد به کار می‌گیرد.

- فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور می‌کند و در جهان گسترش می‌یابد.

- تسلط یک قوم یا گروهی خاص را بر دیگران به دنبال می‌آورد و دیگر اقوام، جوامع و گروه‌ها را به ضعف و ناتوانی می‌کشاند.

(۱) فرهنگ حق - فرهنگ سرمایه‌داری - فرهنگ سلطه - فرهنگ سرمایه‌داری

(۲) قلمرو آرمانی - مدینه تغلب - فرهنگ جهانی - فرهنگ سلطه

(۳) فرهنگ حق - فرهنگ صهیونیسم - فرهنگ جهانی - فرهنگ استکبار

(۴) قلمرو آرمانی - آپارتاید یا جدانژادی - فرهنگ سلطه - فرهنگ صهیونیسم

۷۲- به ترتیب هر یک از عبارت‌ها و گزاره‌های «نقش انسان‌ها در تعیین سرنوشتشان انکار می‌شود»، «بهره‌کشی ظالمانه برخی انسان‌ها و جوامع از برخی دیگر»، «توانایی دفاع از هویت خود را نخواهد داشت» و «بشر را به بحران‌های روحی و روانی گرفتار می‌سازد» در نتیجه فقدان کدام ویژگی فرهنگ جهانی مطلوب پدید می‌آید؟

(۲) تعهد و مسئولیت - عقلانیت - حقیقت - تعهد و مسئولیت

(۱) تعهد و مسئولیت - عدالت - عقلانیت - معنویت

(۴) آزادی - آزادی - عقلانیت - تعهد و مسئولیت

(۳) آزادی - تعهد و مسئولیت - حقیقت - معنویت

۷۳- کدام گزینه به ترتیب پاسخ پرسش‌های زیر را به درستی بیان می‌کند؟

- این‌که انسان نمی‌تواند آینده‌اش را براساس اراده و عمل خود بسازد و محکوم به سرنوشتی محتوم است، نتیجه فقدان کدام ارزش جهان‌شمول است؟

- به پرسش‌های «آزادی»، براساس کدام ارزش‌ها، پاسخ داده می‌شود؟

- «پیر شدن جمعیت که جوامع برای پاسخگویی به آن چاره‌اندیشی می‌کنند»، در کدام سطح عقلانیت مورد بررسی قرار می‌گیرد؟

- چه زمانی یک فرهنگ نمی‌تواند از حقانیت ارزش‌های خود دفاع کند؟

(۱) عقلانیت - تعهد و مسئولیت، معنویت و عقلانیت - عقلانیت سطح اول - زمانی که فرهنگی نتواند به پرسش‌های متغیر بشر پاسخ دهد.

(۲) تعهد و مسئولیت - حقیقت، معنویت و عدالت - عقلانیت سطح دوم - وقتی فرهنگ جامعه‌ای به حقیقتی قائل نباشد.

(۳) عقلانیت - تعهد و مسئولیت، معنویت و عقلانیت - عقلانیت سطح دوم - زمانی که فرهنگی نتواند به پرسش‌های بنیادین بشر پاسخ دهد.

(۴) تعهد و مسئولیت - حقیقت، معنویت و عدالت - عقلانیت سطح اول - وقتی فرهنگ جامعه‌ای به حقیقتی قائل نباشد.

۷۴- فرهنگ‌های «اینکاه»، «اسلام» و «ژاپن» به ترتیب از نظر تداوم تاریخی و گستره جغرافیایی چگونه‌اند؟

(۱) تداوم تاریخی پایین و گستره جغرافیایی محدود - تداوم تاریخی بالا و گستره جغرافیایی وسیع - تداوم تاریخی بالا و گستره جغرافیایی محدود

(۲) تداوم تاریخی بالا و گستره جغرافیایی محدود - تداوم تاریخی پایین و گستره جغرافیایی وسیع - تداوم تاریخی بالا و گستره جغرافیایی وسیع

(۳) تداوم تاریخی بالا و گستره جغرافیایی وسیع - تداوم تاریخی بالا و گستره جغرافیایی محدود - تداوم تاریخی پایین و گستره جغرافیایی وسیع

(۴) تداوم تاریخی پایین و گستره جغرافیایی وسیع - تداوم تاریخی پایین و گستره جغرافیایی محدود - تداوم تاریخی پایین و گستره جغرافیایی محدود

۷۵- به ترتیب، جاهای خالی هر یک از عبارت‌های زیر را کدام مفاهیم به درستی تکمیل می‌کنند؟

- به فرهنگی که کشورهای دیگر را پیرامون کانون ثروت و قدرت به خدمت می‌گیرد، می‌گویند.

- براساس، جهان تکوینی محدود به جهان طبیعت نیست و ادراک و آگاهی نیز به انسان منحصر نمی‌شود.

- فارابی، جامعه‌ای را که عقاید و ارزش‌های آن حق اما هنجارها و رفتارهای آن موافق حق نباشد، می‌نامد.

- وقتی فردی کتابی می‌نویسد یا به دیگری مهر می‌ورزد، از وارد می‌شود.

(۱) فرهنگ سلطه - دیدگاه سوم - مدینه تغلب - جهان‌های اجتماعی به جهان ذهنی

(۲) فرهنگ صهیونیسم - دیدگاه اول - مدینه تغلب - جهان فردی به جهان فرهنگی

(۳) فرهنگ استکبار - دیدگاه دوم - مدینه فاسقه - جهان فرهنگی به جهان فردی

(۴) فرهنگ سرمایه‌داری - نگاه قرآن - مدینه فاسقه - جهان ذهنی به جهان فرهنگی

فلسفه

۷۶- کدام پرسش، با منظور ملاصدرا از مرحله متعالی فطرت ناسازگار است؟

(۲) چگونه می‌توان وقت را بهتر مدیریت کرد؟

(۱) معنای زندگی چیست؟

(۴) نتیجه آزادی مطلق افراد جامعه چیست؟

(۳) آیا جهان هدفی دارد؟

۷۷- در کدام گزینه، ویژگی اهل تفکر فلسفی به درستی بیان شده است؟

(۱) مطالعه دقیق آثار و کتب فلسفی و حفظ کردن نظریات فیلسوفان و مباحث مهم فلسفی

(۲) پرداختن به پرسش‌های اساسی همراه با جدیت و پیوستگی و سعی در یافتن پاسخ آن‌ها

(۳) پرداختن تخصصی به پرسش‌های فلسفی و اجتناب از اعمال نظر شخصی در مباحث فلسفی

(۴) توانایی پاسخگویی سریع به پرسش‌های مختلف به شرط آشنایی با تاریخ فلسفه یا مکاتب فلسفی

۷۸- چه رابطه‌ای بین فلسفه و تفکر فلسفی وجود دارد؟

- (۱) تفکر فلسفی محصول نهادینه شدن فلسفه در جامعه بشری است.
 (۲) ورود به دانش فلسفه و تخصص در آن، پایه تفکر فلسفی است.
 (۳) تفکر فلسفی مانند فلسفه عهده‌دار بررسی قانونمند مسائل است.
 (۴) بدون تفکر فلسفی، ورود به فلسفه و فلسفه‌ورزی ممکن نیست.

۷۹- کدام عبارت به بهترین شکل ممکن، تقابل دو شیوه سوفسطائی‌گری و تفکر فلسفی را نشان می‌دهد؟

- (۱) برخی اندیشه‌ها به یک اندازه معتبر هستند.
 (۲) حقیقت و واقعیت، فاقد ارزش و اعتبار است.
 (۳) فلسفه، به دنبال پاسخ پرسش‌های مختلف است.
 (۴) پیروزی بر رقیب، مهم‌ترین هدف فلسفه است.

۸۰- کدام عبارت نادرست است؟

- (۱) ملاصدرا تفکر را در دو قلمرو متمایز تحلیل می‌کند.
 (۲) سقراط برای خود، نامی مانند نام دانشمندان قبل و زمان خودش برگزید.
 (۳) در ابتدا، کلمه «سوفیست» معنای ناپسندی نداشت.
 (۴) زمانی، واژه «فلسفه»، نامی بود که شامل همه علوم می‌شد.

۸۱- کدام عبارت درست است؟

- (۱) فیلسوف، نه تنها به سؤالات اساسی و بنیادین جهان و انسان پاسخ می‌دهد، بلکه به تمام سؤالات علمی نیز پاسخ می‌دهد.
 (۲) آن‌چه فیلسوف را از دیگران جدا می‌کند، وارد شدن به موضوعی خاص از میان موضوعات جهان و زندگی انسان است.
 (۳) لفظ و نام فیلسوف را می‌توان به کسی نسبت داد که به ویژگی‌های مرتبط با هستی و موجودیت موجودات می‌پردازد.
 (۴) بدون در دست داشتن پاسخ درست برای سؤالات روزمره، تصمیم‌گیری‌های فیلسوف به نتیجه روشنی نخواهد انجامید.

۸۲- کدام گزینه، عبارت زیر را به نحو مناسب‌تری تکمیل می‌کند؟

- «..... علوم از نظر با فلسفه یکسان باشند، اما فلسفه از نظر با برخی از آن‌ها مشترک باشد.»
 (۱) همه - ممکن است - موضوع - ممکن نیست - روش
 (۲) هیچ‌یک از - ممکن نیست - موضوع - ممکن است - روش
 (۳) همه - ممکن است - روش - ممکن نیست - موضوع
 (۴) هیچ‌یک از - ممکن نیست - روش - ممکن است - موضوع

۸۳- برای بررسی دو مسئله زیر، به ترتیب کدام حوزه‌های فلسفی مناسب‌تر است؟

- آیا می‌توان بدون اتکا به تجربه، به شناخت یقینی رسید؟
 — آیا احساس زیبایی، ذاتی است یا اکتسابی؟
 (۱) معرفت‌شناسی - معرفت‌شناسی (۲) هستی‌شناسی - معرفت‌شناسی (۳) معرفت‌شناسی - فلسفه هنر (۴) هستی‌شناسی - فلسفه هنر

۸۴- کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) قوانین بنیادی، تنها در حیطه هستی‌شناسی بررسی می‌شوند.
 (۲) هستی‌شناسی به بررسی وجود و هستی پدیده‌ها می‌پردازد.
 (۳) پرسش «آیا جهان علتی دارد؟» در حیطه هستی‌شناسی است.
 (۴) برخی از مسئله‌های بنیادین مربوط به مباحث معرفت‌شناسی می‌شوند.

۸۵- شکل‌گیری و توسعه فلسفه‌های مضاف، مشروط به کدام مورد است؟

- (۱) تأمل فلسفی نظام‌مند در حوزه‌های مختلف مانند اخلاق، دین، تاریخ و طبیعت
 (۲) توسعه دامنه فلسفه و تفکیک موضوعی علم فلسفه از سوی فلاسفه یونان
 (۳) گسترش و پیشرفت دانش‌های مختلف و نیاز به تخصصی‌تر شدن علوم
 (۴) تعامل فلسفه با علوم صرفاً تجربی و شکل‌گیری شاخه‌های جدید علمی

۸۶- کدام گزینه، درباره فلسفه اخلاق درست است؟

- (۱) یکی از شاخه‌های مهم دانش فلسفه است.
 (۲) زیرشاخه‌ای از هستی‌شناسی محسوب می‌شود.
 (۳) به عنوان ریشه و اصل فلسفه تلقی می‌شود.
 (۴) زیرشاخه‌ای از معرفت‌شناسی شناخته می‌شود.

۸۷- چه زمانی می‌توانیم به این دو پرسش مهم که «فلسفه چه کاربردی در زندگی ما دارد؟» و «چگونه می‌توانیم از فلسفه، استفاده عملی کنیم؟» پاسخ مناسب دهیم؟

- (۱) هنگامی که بتوانیم بین علوم و زندگی خود ارتباط نظام‌مند برقرار کنیم.
 (۲) اگر بتوانیم از مبانی نظری علوم به شاخه‌های کاربردی آن‌ها گذر کنیم.
 (۳) اگر از علوم به سمت فلسفه‌های مضاف مرتبط با زندگی حرکت کنیم.
 (۴) هنگامی که بتوانیم از ریشه و اصل فلسفه به فلسفه مضاف برسیم.

۸۸- کدام گزینه، به بهترین نحو، تفاوت دیدگاه «اصالت فرد» و دیدگاه «اصالت توأمان فرد و جامعه» را نشان می‌دهد؟

- (۱) موافقت با نظریه «فرد مهم است» در مقابل موافقت با نظریه «جامعه مهم است»
- (۲) اعتقاد به نظریه «آزادی فردی لازم است» در مقابل اعتقاد به نظریه «آزادی تابع شرایط اجتماعی است»
- (۳) طرفداری از نظریه «تغییر ممکن است» در مقابل طرفداری از نظریه «تغییر غیرممکن است»
- (۴) پذیرش نظریه «جامعه مجموعه افراد است» در مقابل قبول نظریه «جامعه دارای روح جمعی است»

۸۹- کدام یک، مثال عملی از معتقدان این نظریه را که افراد همزمان هم تابع جامعه هستند و هم توانایی تغییر آن را دارند، بیان می‌کند؟

- (۱) حامیان مالکیت خصوصی (۲) طرفداران مدارس دولتی (۳) جنبش‌های اجتماعی (۴) مخالفان بیمه‌های فراگیر
- ۹۰- با توجه به دیدگاه اصالت فرد در عین اصالت جامعه در فلسفه علوم اجتماعی، چه عاملی باعث می‌شود افراد کاملاً تابع جامعه نباشند؟
- (۱) تمسک به آزادی‌های فردی در مقابل هویت اجتماعی (۲) تضاد میان منافع شخصی افراد جامعه
- (۳) گرد هم آمدن افراد و زندگی طولانی آنان با یک‌دیگر (۴) حفظ قدرت اختیار و تصمیم‌گیری فردی

روانشناسی

۹۱- هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب مربوط به کدام نوع پردازش است؟

- طبقه‌بندی حیوانات براساس گیاه‌خوار، گوشت‌خوار و غیره

- انتخاب لباس براساس سبک بزرگ و کوچک

- خرید گوشی تلفن همراه با توجه به قابلیت‌های آن

- انتخاب کفش برای دوام آن

- (۱) ادراکی - مفهومی - ادراکی - مفهومی
- (۲) مفهومی - ادراکی - مفهومی - ادراکی
- (۳) ادراکی - مفهومی - ادراکی - ادراکی
- (۴) مفهومی - مفهومی - مفهومی - ادراکی

۹۲- در هر یک از عبارت‌های زیر، بهترین روش جمع‌آوری اطلاعات کدام خواهد بود؟

- بررسی رفتار دانش‌آموزان هنگام مشاجره با هم در کلاس درس

- بررسی علت و تعداد دفعات شکست شغلی و تحصیلی مراجع کلینیک روان‌شناسی

- نظرسنجی از شهروندان هر منطقه تهران در مورد ارائه خدمات شهری

- سنجش میزان اضطراب دانشجویان

- (۱) مصاحبه - پرسش‌نامه - مصاحبه - پرسش‌نامه
- (۲) مشاهده - پرسش‌نامه - آزمون - مصاحبه
- (۳) مصاحبه - مشاهده - پرسش‌نامه - آزمون
- (۴) مشاهده - مصاحبه - پرسش‌نامه - آزمون

۹۳- در متن زیر، چه تعداد رفتار ذکر شده است؟

«علی هنگام یادآوری خاطرات دوران دبیرستان خود، دستش به لیوان می‌خورد. سپس با جارو خرده شیشه‌ها را جمع کرده و کمی دلهره می‌گیرد که مادرش او را دعوا نکند؛ به همین دلیل غرق در افکار خود بود که ناگهان با صدای برادر کوچکش از جا پرید.»

- (۱) ۴ (۲) ۳ (۳) ۶ (۴) ۵

۹۴- به ترتیب هر یک از عبارت‌های زیر به کدام مفهوم اشاره دارد؟

- از توجه تا تصمیم‌گیری را می‌نامند.

- فرآیند تفسیر و معنا بخشی به محرک‌های انتخابی را گویند.

- به نتیجه تحریک گیرنده‌های حسی می‌گویند.

- جزء شناخت عالی محسوب می‌شود.

- (۱) شناخت - ادراک - احساس - قضاوت
- (۲) تفکر - توجه - حافظه - ادراک
- (۳) شناخت - ادراک - توجه - حافظه
- (۴) تفکر - توجه - حافظه - حل مسئله

۹۵- کدام گزینه به ترتیب درست (ص) یا نادرست (غ) بودن عبارت‌های زیر را به درستی نشان می‌دهد؟

- تعریف عملیاتی «پیشرفت تحصیلی» راحت‌تر از تعریف عملیاتی «چربی خون» است.

- اگر بگوییم «خلاقیت» یعنی «سازنده بودن»، تمامی افراد با مطالعه این تعریف به برداشت یکسان یا تقریباً یکسانی می‌رسند.

- تکرارپذیری روش علمی به ما نشان می‌دهد که یافته‌های به دست آمده از آن، شخصی نیست.

- دانشمند با تدوین فرضیه و ارائه نظریه، موقعیت‌های ناشناخته را شناسایی می‌کند.

- (۱) ص - غ - غ - غ (۲) غ - ص - ص - ص (۳) ص - غ - غ - ص (۴) غ - غ - ص - غ

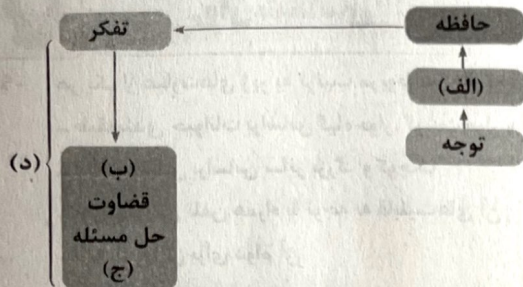
۹۶- کدام یک از گزینه‌های زیر، قابلیت تبدیل به اصل یا قانون را دارد؟

- (۱) احتمال دارد اضطراب با انگیزه پیشرفت رابطه داشته باشد.
- (۲) محققان می‌خواهند بدانند عزت نفس چگونه بر پیشرفت تأثیر می‌گذارد.
- (۳) ممکن است علت افت تحصیلی، مشکلات خانوادگی و فرزندپروری والدین باشد.
- (۴) بین سبک دلبستگی ایمن و خودپنداره قوی رابطه مستقیم وجود دارد.

۹۷- اگر محقق بخواهد اختلال بیش‌فعالی در بین دانش‌آموزان یک مدرسه را بررسی کند، به ترتیب هدف دوم و چهارم او کدام مورد خواهد بود؟

- (۱) شناسایی علل ابتلا به بیش‌فعالی - ارائه راهکار برای کاهش و درمان بیش‌فعالی
- (۲) بیان ویژگی‌های افراد دارای بیش‌فعالی - ارائه راهکار برای کاهش و درمان بیش‌فعالی
- (۳) بیان ویژگی‌های افراد دارای بیش‌فعالی - بیان وضعیت آینده تحصیلی و خانوادگی افراد بیش‌فعال در صورتی که درمان نشوند.
- (۴) شناسایی علل ابتلا به بیش‌فعالی - بیان وضعیت آینده تحصیلی و خانوادگی افراد بیش‌فعال در صورتی که درمان نشوند.

۹۸- به ترتیب مفاهیم مربوط به جاهای خالی در نمودار زیر کدام است؟

- (۱) الف: احساس ب: تصمیم‌گیری ج: استدلال د: شناخت پایه
- (۲) الف: ادراک ب: استدلال ج: تصمیم‌گیری د: شناخت عالی
- (۳) الف: احساس ب: استدلال ج: تصمیم‌گیری د: شناخت پایه
- (۴) الف: ادراک ب: تصمیم‌گیری ج: استدلال د: شناخت عالی

۹۹- کدام پردازش زیر کارآمدتر است؟

- (۱) برای خرید هدیه برای دوستان، صرفاً به رنگ و ظاهر بسته‌بندی کادو توجه کنیم.
- (۲) برای انتخاب مدرسه جهت تحصیل فرزندان، صرفاً بزرگی حیاط و کلاس‌های درس را مدنظر قرار دهیم.
- (۳) هر وقت می‌خواهیم برای کودکان، عروسک بخریم فقط عروسک‌های صورتی را انتخاب کنیم.
- (۴) هنگام خرید مایحتاج روزمره زندگی، دخل و خرج خودمان را مدنظر قرار دهیم.

۱۰۰- به ترتیب MRI و TMS مخفف کدام روش‌های مبتنی بر علم اعصاب است؟

- (۱) تصویربرداری تشدید مغناطیسی - تحریک مغناطیسی سراسر جمجمه
- (۲) نوار مغزی مغناطیسی - تحریک مغناطیسی سراسر جمجمه
- (۳) تصویربرداری تشدید مغناطیسی - نوار مغزی مغناطیسی
- (۴) نوار مغزی مغناطیسی - تصویربرداری تشدید مغناطیسی

آزمون شماره (۹)
جمعه
۱۴۰۴/۰۸/۰۹

دفترچه
شماره ۲

آزمون‌های سراسر گاج

گزینه درسد را انتخاب کنید.

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵
پاسخنامه یازدهم انسانی
دوره دوم متوسطه

برای ورود به
مدرسه مجازی گاج
اسکن کنید.

نام و نام خانوادگی:	شماره داوطلبی:
تعداد سؤالاتی که باید پاسخ دهید: ۱۰۰	مدت پاسخگویی: ۱۰۵ دقیقه

عناوین مواد امتحانی آزمون گروه آزمایشی علوم انسانی، تعداد سؤالات و مدت پاسخگویی

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سؤال	شماره سؤال از تا	مدت پاسخگویی
۱	ریاضیات	۱۵	۱	۲۰ دقیقه
۲	علوم و فنون ادبی	۱۵	۱۶	۱۵ دقیقه
۳	زبان عربی	۱۵	۳۱	۱۵ دقیقه
۴	تاریخ	۱۰	۴۶	۱۰ دقیقه
۵	جغرافیا	۱۰	۵۶	۱۰ دقیقه
۶	جامعه‌شناسی	۱۰	۶۶	۱۰ دقیقه
۷	فلسفه	۱۵	۷۶	۱۵ دقیقه
۸	روان‌شناسی	۱۰	۹۱	۱۰ دقیقه

۵ ۳

گزاره p درست و گزاره q نادرست است، پس داریم:

$$(p \Rightarrow \sim q) \vee q \equiv (T \Rightarrow T) \vee F \equiv T \vee F \equiv T$$

$$p \wedge (q \Rightarrow \sim p) \equiv T \wedge (F \Rightarrow F) \equiv T \wedge T \equiv T$$

دوستانه

ترکیب عطفی دو گزاره p و q با نماد $p \wedge q$ ، ترکیب فصلی آن‌ها با نماد $p \vee q$ و ترکیب شرطی آن‌ها با نماد $p \Rightarrow q$ بیان می‌شود. جدول ارزش‌گذاری این ترکیبات به صورت زیر است:

p	q	$p \wedge q$	$p \vee q$	$p \Rightarrow q$
T	T	T	T	T
T	F	F	T	F
F	T	F	T	T
F	F	F	F	T

- ترکیب عطفی $p \wedge q$ تنها زمانی درست است که هر دو گزاره درست باشند.
- ترکیب فصلی $p \vee q$ تنها زمانی نادرست است که هر دو گزاره نادرست باشند.
- ترکیب شرطی $p \Rightarrow q$ تنها زمانی نادرست است که مقدم (p) درست و تالی (q) نادرست باشد.

۶ ۲

با توجه به ارزش گزاره $p \Rightarrow (q \vee \sim r)$ ، درمی‌یابیم که گزاره p درست و گزاره $q \vee \sim r$ نادرست است. یعنی گزاره‌های $\sim r$ و q نادرست هستند، پس گزاره r درست است.

بررسی گزینه‌ها:

- ۱) $\sim r \wedge q \equiv F \wedge F \equiv F$
- ۲) $\sim p \Rightarrow q \equiv F \Rightarrow F \equiv T$
- ۳) $p \Rightarrow \sim r \equiv T \Rightarrow F \equiv F$
- ۴) $\sim p \wedge r \equiv F \wedge T \equiv F$

دوستانه

- یک گزاره و نقیض خودش همواره ارزش مخالف یکدیگر دارند.

۷ ۴

اگر در جاهای خالی یک گزاره با ارزش درست نوشته شود، ارزش تمام گزاره‌های داده شده مطابق جدول خواهند بود. به این صورت که گزاره اول $T \wedge T \equiv T$ و گزاره دوم $T \Rightarrow F \equiv F$ خواهند شد. از بین گزینه‌ها گزاره موجود در گزینه (۴) درست است.

۸ ۳

در هر جدول $2^n - 2$ ردیف وجود دارد که حداقل یک گزاره دارای ارزش متفاوت با سایرین است. پس جدول موردنظر ۱۲۸ ردیف دارد. پس:

$$2^n - 2 = 126 \Rightarrow 2^n = 128 = 2^7 \Rightarrow n = 7$$

حال اگر ۲ گزاره حذف شود، تعداد گزاره‌ها برابر ۵ خواهد شد. در این صورت $2^5 = 32$ تعداد ردیف‌های آن برابر است با: تعداد ردیف‌هایی که ارزش حداقل یکی از آن‌ها با سایرین متفاوت است برابر ۳۰ است.

دوستانه

تعداد ردیف‌های جدول ارزشی n گزاره از رابطه 2^n به دست می‌آید. در هر جدول ارزشی ۲ ردیف وجود دارد که ارزش همه گزاره‌ها یکسان می‌باشد و در مابقی ردیف‌ها (۲ - 2^n)، حداقل یک گزاره وجود دارد که ارزش آن با سایرین متفاوت است.

ریاضیات

۱ ۴ بررسی گزینه‌ها:

- ۱) گزاره است - گزاره نیست.
- ۲) گزاره نیست - گزاره است.
- ۳) گزاره است - گزاره نیست.
- ۴) گزاره است - گزاره است.

دوستانه

در منطق ریاضی به هر جمله خبری که بتوانیم در حال حاضر یا در آینده دقیقاً یکی از دو ارزش درست یا نادرست (راست یا دروغ) را به آن نسبت بدهیم، یک گزاره گفته می‌شود. از این رو جملات پرسشی، عاطفی، امری، خبری غیرقابل ارزش‌گذاری نمی‌توانند گزاره باشند. منظور از جملات خبری غیرقابل ارزش‌گذاری آن جملاتی است که ارزش آن‌ها از نظر دیگران متفاوت و سلیقه‌ای است.

۲ ۳ مقدار p و k به صورت زیر محاسبه می‌شوند:

$$k = 2^8 = 256, p = 2^5 = 32$$

پس داریم:

$$k - p = 256 - 32 = 224$$

دوستانه

هر گزاره تنها ۲ حالت ارزشی می‌تواند داشته باشد، پس تعداد ردیف‌های یک جدول ارزشی با n گزاره از رابطه 2^n محاسبه می‌شود.

۳ ۱

گزینه (۱) نادرست است. یک جدول ارزشی با ۷ گزاره دارای $2^7 = 128$ ردیف می‌باشد. سایر گزینه‌ها درست می‌باشند.

دوستانه

یک جدول ارزشی با n گزاره دارای 2^n ردیف می‌باشد که شامل $2^n \times n$ خانه می‌باشد. نیمی از این خانه‌ها درست و نیمی دیگر نادرست هستند. در ضمن در هر جدول ارزشی ۲ ردیف وجود دارد که ارزش همه گزاره‌ها در آن‌ها یکسان است؛ یک ردیف همه درست و یک ردیف همه نادرست.

۴ ۱

نقیض گزینه (۱) به درستی در مقابل آن نوشته شده است. اما سایر گزینه‌ها به درستی نقیض نشده‌اند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲) « a^3 از a^2 کوچک‌تر یا مساوی آن است.» یا « 5^3 از a^2 بزرگ‌تر نیست.»
- ۳) «چنین نیست اولین فصل سال تابستان است.» یا «اولین فصل سال تابستان نیست.»
- ۴) «عدد n عددی مرکب نیست. ($n \in \mathbb{N}$)» یا «عدد n برابر ۱ یا اول است.»

دوستانه

نقیض گزاره p را با نماد $\sim p$ نشان می‌دهیم و ارزش آن دقیقاً مخالف ارزش گزاره p است.

روش‌های نقیض کردن یک گزاره:

- ۱) نفی فعل: می‌توان هر گزاره را فقط با نفی کردن فعل آن نقیض کرد.
- ۲) افزودن عبارت «چنین نیست که» ابتدای یک گزاره
- ۳) با استفاده از نماد ریاضی:

نامساوی	نامساوی	هم‌ارزی	زیر مجموعه	عضو مجموعه	تساوی	عملکرد ریاضی
$<$	$>$	$\equiv$	$\subset$	$\in$	$=$	نماد
$\geq$ یا $\leq$	$\neq$	$\neq$	$\not\subset$	$\notin$	$\neq$	نقیض آن

توجه: در مجموعه اعداد طبیعی به خاطر وجود عدد ۱ که نه اول است نه مرکب؛ نمی‌توان گفت اعداد اول و مرکب نقیض یکدیگرند.

۱۴ / ۳ گزاره $(p \Rightarrow q) \vee (q \Rightarrow p)$ همواره درست است، پس داریم:

$$r \Rightarrow ((p \Rightarrow q) \vee (q \Rightarrow p)) \equiv r \Rightarrow T \equiv T$$

این گزاره همواره درست است و به ارزش گزاره r بستگی ندارد.

دوستنامه

در هر گزاره شرطی هرگاه تالی دارای ارزش درست باشد، کل گزاره به صحت تالی درست خواهد بود.

۱۵ / ۲ روش اول: زمانی گزاره $p \Rightarrow (q \vee r)$ نادرست است که p درست

و $(q \vee r)$ نادرست باشد. پس گزاره‌های q و r هر دو نادرست می‌باشند. چون ارزش دقیق تمام گزاره‌های تشکیل‌دهنده مشخص شد، پس در ۱ حالت این گزاره نادرست است.

روش دوم: جدول ارزشی را رسم می‌کنیم:

p	q	r	$q \vee r$	$p \Rightarrow (q \vee r)$
T	T	T	T	T
T	T	F	T	T
T	F	T	T	T
T	F	F	F	F
F	T	T	T	T
F	T	F	T	T
F	F	T	T	T
F	F	F	F	T

دوستنامه

- گزاره شرطی تنها در یک حالت دارای ارزش نادرست است، زمانی که مقدم درست و تالی نادرست باشد.
- گزاره فصلی زمانی نادرست است که گزاره‌های تشکیل‌دهنده آن همگی نادرست باشند.

علوم و فنون ادبی

۱۶ / ۴ بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) جامی: قرن نهم

(۲) فخرالدین عراقی: قرن هفتم - شاه نعمت‌الله ولی: قرن نهم

(۳) حمدالله مستوفی: نویسنده قرن هشتم است.

۱۷ / ۴ علت نادرستی گزینه (۴) این است که «نثر این کتاب گاهی ساده

و گاهی دارای سجع و موازنه است».

۱۸ / ۴ بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) نثر تاریخ جهانگشا: پیچیده - نثر مرصادالعباد: ساده - نثر گلستان: مسجع

(۲) عشاق‌نامه: عراقی در هر فصل از این مثنوی به یکی از مباحث عرفانی پرداخته و سخن را با تمثیل و حکایت به پایان برده است.

(۳) لغات: عراقی در این نثر، سیر و سلوک عارفانه را در قالب نظم و نثر بیان کرده است. هنرمندان در زمان بایسنقر، پسر شاهرخ قرآن کریم و شاهنامه فردوسی را به خط خوش نوشتند.

۹ / ۴ با توجه به خاصیت ترکیب گزاره‌ها می‌دانیم گزاره‌های $p \vee \sim p$

و $p \Rightarrow p$ همواره درست و گزاره‌های $p \wedge \sim p$ و $p \Leftrightarrow \sim p$ همواره نادرست هستند. پس ارزش ۴ گزاره مستقل از ارزش گزاره‌های تشکیل‌دهنده آن است.

دوستنامه

ارزش گزاره‌های مرکب براساس ۲ عامل مشخص می‌شود:

۱) نوع رابط

۲) ارزش گزاره‌های تشکیل‌دهنده. اما برخی از ترکیب‌ها همواره دارای ارزش درست یا ارزش نادرست هستند. ارزش این نوع گزاره‌ها مستقل از ارزش گزاره‌های تشکیل‌دهنده است. به عبارت دیگر برای ارزش‌گذاری آن‌ها نیاز به دانستن ارزش گزاره‌های تشکیل‌دهنده نیست.

۱۰ / ۲ با توجه به ارزش گزاره‌های p و q ارزش گزینه‌ها را مشخص می‌کنیم.

بررسی گزینه‌ها:

$$۱) p \Rightarrow (p \wedge \sim q) \equiv T \Rightarrow (T \wedge T) \equiv T \Rightarrow T \equiv T$$

$$۲) p \Rightarrow (\sim p \vee q) \equiv T \Rightarrow (F \vee F) \equiv T \Rightarrow F \equiv F$$

$$۳) (p \vee q) \Rightarrow p \equiv (T \vee F) \Rightarrow T \equiv T \Rightarrow T \equiv T$$

$$۴) (p \Rightarrow \sim q) \Rightarrow \sim q \equiv (T \Rightarrow T) \Rightarrow T \equiv T \Rightarrow T \equiv T$$

۱۱ / ۳ وقتی r و $(p \vee q)$ نادرست باشد، ارزش گزاره r نادرست است و گزاره $(p \vee q)$ درست است. زمانی گزاره فصلی $(p \vee q)$ درست است که حداقل یکی از گزاره‌های p و q درست باشند، پس گزاره‌های p و q نمی‌توانند هر دو نادرست باشند.

دوستنامه

- گزاره شرطی تنها در یک حالت دارای ارزش نادرست است، زمانی که مقدم درست و تالی نادرست باشد.
- گزاره فصلی زمانی درست است که حداقل یکی از گزاره‌های تشکیل‌دهنده آن درست باشد، پس این ترکیب در ۳ حالت درست و در ۱ حالت نادرست است و آن هم زمانی است که هر دو گزاره تشکیل‌دهنده نادرست باشند.

۱۲ / ۳ گزاره $\sim p \wedge p$ یک گزاره همواره نادرست می‌باشد، پس:

$$(F \Rightarrow q) \vee (\sim p \Rightarrow r) \equiv T \vee (\sim p \Rightarrow r) \equiv T$$

بنابراین گزینه (۳) درست است.

دوستنامه

- گزاره $\sim p \wedge p$ یک گزاره همواره نادرست و $\sim p \vee p$ یک گزاره همواره درست می‌باشد.
- در یک گزاره شرطی زمانی که ارزش مقدم نادرست باشد، ارزش کل گزاره به انتفای مقدم درست خواهد بود.
- زمانی که در یک ترکیب فصلی یکی از گزاره‌های تشکیل‌دهنده دارای ارزش درست باشد، کل ترکیب درست خواهد بود.

۱۳ / ۴ اگر گزاره مرکب $p \Rightarrow q$ را u در نظر بگیریم، داریم:

$$(\sim(p \Rightarrow q) \wedge (p \Rightarrow q)) \vee r \equiv (\sim u \wedge u) \vee r \equiv F \vee r \equiv r$$

دوستنامه

ترکیب فصلی یک گزاره نادرست با گزاره‌ای مانند r که ارزش آن را نمی‌دانیم، به ارزش گزاره r بستگی دارد.

دورنامه

هر هجا یک مصوّت دارد.
تعداد هجاهای یک واژه با تعداد مصوّت‌های آن برابر است.
هیچ هجایی با مصوّت آغاز نمی‌شود.
- در شعر و عروض هر هجا را همان‌طور که می‌خوانیم، می‌نویسیم.
- (ن) ساکن که پیش از آن مصوّت بلند آمده باشد، حذف می‌شود.
تشدید دو واج به حساب می‌آید.
هجاء:

عنوان هجا	نحوه قرار گرفتن	نشانه	مثال
کوتاه	صامت + مصوّت کوتاه	U	که (ک) - چو (چ) - و
بلند	الف) صامت + مصوّت بلند + صامت ب) صامت + مصوّت بلند	- -	ذر - تن - شن تا - یا - مو
کشیده	الف) صامت + مصوّت کوتاه + دو صامت ب) صامت + مصوّت بلند + یک یا دو صامت	U U	گفت، زرد یار، دور

هجای پایان مصراع (و نیم‌مصراع در وزن‌هایی که قافیه میانی دارند یا وزن نیم‌مصراع تکرار می‌شود) همیشه بلند حساب می‌شود.
گاهی بنا به ضرورت شعری دو هجای مقابل هم در دو مصراع برابر نیستند، یعنی ممکن است یکی بلند و دیگری کوتاه باشد. این موارد ضروریات شعری است و شاعر بنا بر تشخیص خود آن را تلفظ کرده است. (اختیارات شاعری)
مصوّت بلند (ی) در واژه‌هایی مانند «میان - خیابان - سیلوش - پیاز - قیامت - بیاموز و ...» همیشه کوتاه است.

مثال: بیاموزمت کیمیای سعادت:

پ	یا	مو	ز	مت	کی	م	یا	ی	ش	عا	دت
U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	-	-

مصوّت بلند (و) در واژه‌هایی تک‌هجایی مانند «مو - جو - رو - ...» همیشه بلند است ولی در واژه «سو» اگر به واژه‌ای دیگر اضافه شود، ممکن است کوتاه باشد.

۳۴ بررسی نشانه‌های هجایی گزینه‌ها:

چُن	د	ل	مَز	خَش	م	ت	آ	یَد	پ	جوش
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-
ثُر	ک	م	نِی	گو	ش	پ	مَن	دا	ز	زانک
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-
گَش	ت	ف	ری	د	ذر	ز	هت	سو	خ	ت
-	U	U	-	U	-	U	-	U	U	-
جا	م	م	یا	وَر	د	م	را	پی	ش	گفت
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-

۲۵ تقطیع هجایی بیت:

مَر	دا	ن	ای	س	قَر	را	گَم	بو	د	گی	ست	حا	صل
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-
وِی	مَن	ک	را	ن	زَه	را	گَف	ث	ش	نی	د	آ	مد
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-

۱۹ بخش‌های نادرست:

- ۱- قرن هفتم
- ۲- نجم‌الدین کبری
- ۳- مداح جلال‌الدین خوارزمشاه
- ۴- در اصفهان

دورنامه

سبک عراقی از اوایل قرن هفتم تا اوایل قرن دهم به مدت ۳۰۰ سال، سبک غالب متون ادب فارسی بود.
مغولان در اوایل قرن هفتم (۶۱۶ ه. ق.) به نواحی مرزی ایران حمله کردند و بعد به تدریج بر نواحی دیگر هم چیرگی یافتند.
مغولان به نظام اقتصادی، کشاورزی و فرهنگی ایران آسیب‌های عمده‌ای رساندند.

پیامد حمله مغولان:

- خراسان که کانون فرهنگی ایران بود، ویران شد.
- بسیاری از مدارس، که مهد علم و فرهنگ بودند، از بین رفتند.
- بزرگانی چون نجم‌الدین کبری و فریدالدین عطار نیشابوری در یورش ویرانگر مغول، کشته شدند.
- کمال‌الدین اسماعیل، مداح جلال‌الدین خوارزمشاه در سال ۶۳۵ ه. ق. به دست مغولان در اصفهان کشته شد.
کمال‌الدین درباره قتل عام سال ۶۳۳ ه. ق. در اصفهان می‌گوید:
کس نیست که تا بر وطن خود گرید / بر حال تباه مردم بد گرید
دی بر سر مرده‌ای دو صد شیون بود / امروز یکی نیست که بر صد گرید
- با حمله ویرانگر مغولان و بعد از آن، هجوم وحشیانه تیمور، بنیان فرهنگ و اخلاق ویران گردید.
- دوستداران فرهنگ و اخلاق که سرخورده و مأیوس شده بودند، اغلب منزوی شدند و به تصوّف پناه بردند تا به آرامش برسند.
- آن‌ها برای تسکین خود به ادبیاتی روی آوردند که بر عواطف انسانی، ترویج روحیه تسامح و تساهل، خدمت به خلق، آزادی و اعتقاد به بی‌ثباتی دنیا تکیه داشت.

۲۰ ۳

۲۱ در قرن هفتم: قصیده که پیش از این در خدمت ستایش فرمانروایان بود، کم‌رنگ شد و غزل که زبان دل و عشق بود، گسترش یافت.
مثنوی برای ظهور عاطفه، اخلاق و عرفان میدان فراخی پدید آورد.

۲۲ ۱ این توضیح مربوط به «خواجوی کرمانی» است.

۲۳ ۱ بررسی گزینه‌ها از دیدگاه هجایی:

صو	رت	ن	بَن	دَد	ای	ض	نم	بی	زَل	ف	ت	آ	را	م	دل
-	U	U	-	-	U	-	-	-	U	U	-	-	-	U	-
جا	نا	د	لَم	از	چَش	م	بَد	ن	هوش	دا	زَد	ن	خ	زَد	-
-	-	U	-	-	-	U	-	U	-	-	-	U	U	-	-
پ	غا	م	تا	مَد	آز	د	لَم	کی	ماه	خَل	کُن	هَش	ک	لَم	-
-	-	U	-	-	-	U	-	-	U	-	-	-	-	U	-
رو	ی	ث	بود	رو	زی	خط	ط	گ	رَف	ن	می	-	-	-	-
-	U	U	-	-	-	-	-	-	U	-	U	-	-	-	-

2000

[illegible]

بیت گزینہ (۱) «بسیاری عاشقان دار - فراوانی عاشق برای عشق» است.

۴۳ ۱ ترجمه‌گزینیه‌ها:

- (۱) ارزان تر
(۲) ارزان
(۳) ارزان
(۴) گران‌تر؛ گزینه (۴) از نظر معنایی با مفهوم عبارت جور در نمی‌آید.

دورسنامه

اسم تفضیل برای مقایسه به کار می‌رود و مذکرش بر وزن «أَفْعَل» (أَكْبَر) و مؤنثش بر وزن «فُعْلَى» (كُبْرَى) می‌آید.
نکته: برای مقایسه تحت هر شرایطی، از اسم تفضیل مذکر استفاده می‌کنیم.
ترجمه عبارت سؤال: «از این می‌خواهم، این قیمت‌ها گران است.»

- ۴۴ ۳ در گزینه (۳) «الأزرق: آبی» اسم تفضیل نیست. در سایر گزینه‌ها به ترتیب «أَفْضَل: برترین»، «أَزْجَم: بخشنده‌ترین»، «أَحْسَن: نیکوترین» اسم تفضیل‌اند.

دورسنامه

رنگ‌ها و عیب‌هایی که بر وزن «أَفْعَل» می‌آیند، اسم تفضیل محسوب نمی‌شوند.

- ۴۵ ۱ در گزینه (۱) «مَنْظَمَة: سازمان»، «بَلَد: شهر» اسم مکان محسوب نمی‌شوند. در سایر گزینه‌ها به ترتیب «الْمَكْتَبَة: کتابخانه»، «الْمَقَابِر: جمع «المقبرة: آرامگاه» و «المدارس» جمع «المدرسة: مدرسه» همگی اسم مکان‌اند.

دورسنامه

اسم مکان بر محل وقوع فعل دلالت دارد و بر سه وزن می‌آید:
مَفْعَل ← مَطْبَخ: آشپزخانه
مَفْعِل ← مَوْقِف: ایستگاه
مَفْعَلَة ← مَدْرَسَة: مدرسه
نکته: جمع اسم مکان بر وزن «مَفَاعِل» است:
مَدْرَسَة ← مَدَارِس

تاریخ

- ۴۶ ۴ مکان‌های تاریخی مثل غار جِرا، کوه اُحد و یا دشت چالدران، هر یک بستر وقوع یک رویداد تاریخی به شمار می‌روند.

دورسنامه

نکته: آثار و بناهای تاریخی مانند میدان نقش جهان و مسجد گوهرشاد و به طور کلی آثار ساختمانی و معماری، از مهم‌ترین منابع و مراجع پژوهش درباره گذشته‌های دور و نزدیک محسوب می‌شوند.

- ۴۷ ۲ کتاب‌های سیاست‌نامه‌ای حاوی اطلاعاتی سودمند درباره شیوه کشورداری، مناسبات حکومت و مردم و تشکیلات و نهادهای اداری، اقتصادی، نظامی و فرهنگی ارائه می‌دهند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) متون ادبی
(۳) نوشته‌های جغرافیایی
(۴) سفرنامه‌ها

۴۶ ۲ بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) إِذَنْ ← إِذَا، لَا تُرْفَعِينَ ← لَا تُرْفَعِي: «بالا نبر» نهی است.
(۳) إِنَّ (مانند گزینه (۱))، الصَّوْتُ لَكَ ← صَوْتُكَ
(۴) لَا تُرْفَعِينَ (مانند گزینه (۱))، الصَّوْتُ لَكَ ← صَوْتُكَ

دورسنامه

برای ساختن فعل نهی، فعل مضارع را مجزوم می‌کنیم:

ن ← حذف

به‌جز جمع‌های مؤنث

مضارع	نهی
تُرْفَعُ: بالا می‌بری	لا تُرْفَعُ: بالا نبر
تُرْفَعِينَ: بالا می‌بری	لا تُرْفَعِي: بالا نبر

- ۴۷ ۱ ترجمه عبارت سؤال: «با تکبیر رویت را از مردم برگردان.»

بررسی گزینه‌ها:

- (۱) مفهوم ← مشابه به عبارت سؤال
(۲) مفهوم ← بحث نکردن با نادان
(۳) مفهوم ← میان حرف کسی صحبت نکردن
(۴) مفهوم ← دعوت به خاموشی
■ متن زیر را با دقت بخوان، سپس متناسب با آن به سؤالات زیر پاسخ بده (۴۱ - ۳۸):
لَقمان، در قرآن یاد شده و معاصر پیامبر خدا داوود و به حکیم معروف بوده است. سفارش‌های لقمان یکی از داستان‌های قرآنی است که به حکمتی اشاره می‌کند که خداوند به او بخشیده بود. حکمت‌های او از بزرگ‌ترین حکمت‌ها و پندها به شمار می‌آیند و براساس کتاب‌های تفسیر لقمان، بندهای حبشی بوده اما خداوند بلندمرتبه بر او حکمت را ارزانی داشته است.

۴۸ ۲ ترجمه‌گزینیه‌ها:

- (۱) لقمان از ابتدا حکیم و خردمند نبود.
(۲) لقمان پس از داوود (ع) زندگی می‌کرد. (متن اشاره کرده که معاصر داوود (ع) بوده است).
(۳) خداوند به لقمان حکمت بزرگی نعمت داد.
(۴) پندهای لقمان از بزرگ‌ترین سفارش‌هاست.

- ۴۹ ۴ ترجمه عبارت سؤال: «در قرآن آمده است» (گزینه نادرست را مشخص کن.)

ترجمه‌گزینیه‌ها:

- (۱) سفارش‌ها و پندهای لقمان
(۲) نام لقمان در خلال یک داستان قرآنی
(۳) که خداوند به لقمان حکمت بخشیده است.
(۴) که لقمان بندهای حبشی بوده است. (در متن آمده که به این موضوع در کتاب‌های تفسیر اشاره شده است.)

■ گزینه نادرست را در اعراب و تحلیل صرفی مشخص کن (۴۰ و ۴۱):

- ۴۰ ۴ لازم ← متعدّد «نَبِيّ» مفعول و منصوب است.

نکته: فعل‌های باب «مفاعلة»، معمولاً متعدی‌اند.

- ۴۱ ۳ مبني ← معرب

نکته: هر اسمی که «ال» یا «تنوین» داشته باشد، حتماً معرب است.

■ گزینه مناسب را در پاسخ به سؤالات زیر مشخص کن (۴۵ - ۴۲):

- ۴۲ ۲ نَحَافَظ ← نَحَافِظ

دورسنامه

نکته: در تست‌های ضبط حرکات باید حواسمان را در خصوص وزن باب‌های ثلاثی مزید جمع کنیم.
باب مفاعلة ← فاعِل، يُفَاعِل، مُفَاعَلَة

دوستنامه

نکته: تاریخ‌نگاری ترکیبی از اواخر قرن سوم هجری متداول شد.

انواع روش‌های تاریخ‌نگاری

- ۱- تاریخ‌نگاری روایی
- ۲- تاریخ‌نگاری ترکیبی
- ۳- تاریخ‌نگاری تحلیلی

۵۳/۲ مهم‌ترین ویژگی تاریخ‌نگاری روایی، در این بود که تاریخ‌نگاران، بدون هیچ‌گونه دخل و تصرفی در روایت‌ها، عیناً آن‌ها را ذکر می‌کردند.

دوستنامه

نکته: تاریخ‌نگاری روایی در آغاز برای ثبت و ضبط سخنان و سیره پیامبر و صحابه ایشان به کار گرفته می‌شد، ولی بعد از آن برای ثبت وقایع دوران‌های بعدی نیز استفاده می‌شد.

توجه: دقت کنید که همهٔ گزینه‌ها در مورد تاریخ‌نگاری روایی صحیح هستند ولی صورت سؤال، مهم‌ترین ویژگی آن را خواسته است.

۵۴/۳ الف و ه ← تاریخ‌نگاری تحلیلی

ب و د ← تاریخ‌نگاری ترکیبی

ج ← تاریخ‌نگاری روایی

دوستنامه

نکته: در تاریخ‌نگاری تحلیلی، مورخ با بررسی موشکافانهٔ تمام اخبار و روایت‌های مربوط به یک رویداد و نقد آن‌ها، علل، آثار و پیامدهای آن واقعه را تحلیل و تفسیر می‌کند.

نکته: در تاریخ‌نگاری ترکیبی، مورخ به جای ذکر همهٔ روایات دربارهٔ یک موضوع، با مطالعه و مطابقت دادن همهٔ روایت‌ها، یک گزارش از مجموع آن‌ها تنظیم می‌کند.

تذکر: از مشهورترین چهره‌های تاریخ‌نگاری روایی، مورخ و مفسر مشهور، محمدبن جریر طبری است. او برای تألیف کتاب خود، اخبار فراوانی را جمع‌آوری کرد و در این راه رنج فراوان برد. او سعی داشت تعیین درستی یا نادرستی مطالب را به خواننده واگذار کند.

۵۵/۴ مورخان در دوران اسلامی، گزارش‌ها و نوشته‌های خود را به دو روش سال‌شماری و موضوعی ارائه می‌کردند.

دوستنامه

نکته: در روش سال‌شماری حوادث به ترتیب زمان وقوع نوشته می‌شوند. در روش موضوعی، یک موضوع خاص، محور تاریخ‌نگاری قرار می‌گیرد.

جغرافیا

۵۶/۳ جغرافی‌دان‌ها برای تعیین حدود یک ناحیه، یک یا چند معیار را به کار می‌گیرند. آن‌ها با توجه به این معیارها، حدود یا مرزهای هر ناحیه را روی نقشه رسم می‌کنند و نواحی مختلف را روی نقشه نمایش می‌دهند.

دوستنامه

ناحیه

تعریف ناحیه: بخشی از سطح زمین است که ویژگی‌های جغرافیایی همگون و خاصی دارد، به طوری‌که با بخش‌های مجاور خود متفاوت است. از این تعریف می‌توان نتیجه گرفت:

① ویژگی اصلی هر ناحیه، وحدت و همگونی نسبی عناصر طبیعی و انسانی در آن است. (وحدت‌یابی)

② هر ناحیهٔ جغرافیایی به درجه‌ای از همگونی رسیده است که از سایر بخش‌های پیرامون خود متمایز می‌شود.

دوستنامه

مراجع و منابع نوشتاری

- ۱- کتاب‌های تاریخی
- ۲- سفرنامه‌ها
- ۳- نوشته‌های جغرافیایی
- ۴- ادبیات و متون ادبی
- ۵- سیاست‌نامه‌ها و اندرزنامه‌ها
- ۶- سایر نوشته‌ها

۴۸/۲ مهم‌ترین رسالت مورخان، تلاش برای فهم دقیق رویدادهای گذشته است.

۴۹/۴ ارزش و اعتبار خبری که راوی آن، خود، به طور مستقیم شاهد رویداد بوده، به مراتب از خبری که روایت‌کننده، آن را از دیگران نقل کرده، بیشتر است.

دوستنامه

نکته: نقد یک خبر تاریخی در حقیقت همان اعتبارسنجی و بررسی اصالت خبر است.

معیارهای سنجش اعتبار خبر تاریخی

الف) سنجش اعتبار و نقد راوی

ب) سنجش اعتبار و نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی

- ۱- مطابقت با عقل
- ۲- مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد
- ۳- مطابقت با نتایج تحقیقات باستان‌شناسی
- ۴- سنجش گزارش‌ها براساس زمان و مکان
- ۵- اعتبارسنجی با تکیه بر دستاوردهای علوم تجربی
- ۶- اعتبارسنجی به کمک دستاوردهای سایر علوم انسانی

۵۰/۱ در گذشته، بسیاری از مورخان به اصل مطابقت با عقل اعتقاد داشتند و برای سنجش اخبار از معیار عقل بهره می‌بردند. برای مثال، یعقوبی، مقدسی، ابن مسکویه، بیهقی و ابن اسفندیار، عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را، دلیلی بر بطلان و نادرستی آن می‌دانستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) عنصرالمعالی

(۳) عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل

(۴) مسعودی

دوستنامه

نکته: یکی از مهم‌ترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک گزارش تاریخی، بررسی مطابقت و یا عدم مطابقت آن با عقل است.

توجه: خواجه نظام‌الملک توسی، وزیر مقتدر عصر سلجوقی است که سیاست‌نامهٔ او، یکی از برجسته‌ترین کتاب‌های سیاست‌نامه‌ای است.

۵۱/۳ یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک گزارش تاریخی، بررسی مطابقت و یا عدم مطابقت آن با عقل است.

۵۲/۴ در تاریخ‌نگاری ترکیبی، مورخ به جای ذکر همهٔ روایات دربارهٔ یک موضوع، با مطالعه و مطابقت دادن همهٔ روایت‌ها، یک گزارش از مجموع آن‌ها تنظیم می‌کند. مورخ در این روش، ناچار به گزینش و انتخاب است و امکان دارد برخی از جنبه‌های خبر، از چشم او دور بماند.

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) تاریخ‌نگاری روایی

د) تاریخ‌نگاری تحلیلی

دورنگامه

نکته: امروزه همه نواحی و حتی دورافتاده‌ترین آن‌ها به ویژه از نظر اقتصادی تحت تأثیر یکدیگرند.

۴ ۶۳ بررسی عبارت‌های نادرست:

- ب) هر چه به سمت بیابان صحرا پیش می‌رویم، علف‌های ساوان کوتاه‌تر و تنک‌تر می‌شوند.
- ج) بعد از ساوان به مراتع مداری می‌رسیم که از علفزارهای کوتاه‌قد تشکیل شده است.
- د) در ساوان متراکم دو ماه بدون باران داریم.

دورنگامه

ساوان، یک ناحیه انتقالی بین جنگل‌های بارانی استوایی و صحرای بزرگ آفریقا است. هر چه به سمت بیابان صحرا پیش می‌رویم، بارندگی کم‌تر و علف‌های ساوان کوتاه‌تر و تنک‌تر می‌شوند و کم‌کم به مراتع مداری که از علفزارهای کوتاه‌قد تشکیل شده است، تبدیل می‌گردند. این مراتع در حاشیه صحرا به علت خشکی هوا به استپ‌های بیابانی تبدیل می‌شوند.

۴ ۶۴ الف) نواحی سیاسی

- ب) نواحی انسانی
- ج) نواحی طبیعی
- به طور کلی امروزه همه نواحی طبیعی یا انسانی جهان، تحت مدیریت نهادهای سیاسی یا اداری قرار دارند.

دورنگامه

۴ ۶۵ الف) مرزهای نواحی قابل تغییرند ← در اثر فعالیت‌های انسانی یا عوامل طبیعی، ممکن است ویژگی‌های خاص یک ناحیه از بین برود و وسعت آن کم یا زیاد شود.

ب) مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی طبیعی و انسانی منطبق نیستند ← مرزهای سیاسی و اداری بر مبنای انتخاب و تصمیم‌گیری انسان‌ها تعیین می‌شوند. در این مرزبندی، گاهی یک ناحیه آب و هوایی، ناحیه زبانی و قومی و نظایر آن بین چند استان یا حتی چند کشور قرار می‌گیرد.

جامعه‌شناسی

۳ ۶۶ تمامی پدیده‌های جهان هستی، محصول زندگی انسان نیستند. در مقابل جهان انسانی، جهان دیگری به نام جهان تکوینی وجود دارد. این جهان، پیش از انسان هم بوده و وجود آن، مستقل از خواست و اراده انسان است.

جهان ذهنی، بخش فردی جهان انسانی است. بخش فردی (جهان ذهنی) به زندگی شخصی و فردی انسان‌ها بازمی‌گردد. ابعاد ذهنی، اخلاقی و روانی انسان‌ها به این بخش تعلق دارد.

بخش اجتماعی جهان انسانی را جهان فرهنگی می‌نامند. فرهنگ، شیوه زندگی اجتماعی انسان‌ها را شکل می‌دهد و خود نیز محصول آگاهی و عمل مشترک انسان‌ها است.

۵۷ ۲ سه مورد از موارد ذکرشده، معیارهای مربوط به عوامل انسانی ناحیه‌بندی و چهار مورد، معیارهای مربوط به عوامل طبیعی ناحیه‌بندی هستند.

دورنگامه

معیارهای ناحیه‌بندی

- ♦ **معیارهای مربوط به عوامل طبیعی:** ناهمواری‌ها، آب و هوا، پوشش گیاهی، خاک و نظایر آن، از معیارهای طبیعی ناحیه‌بندی است.
- ♦ **معیارهای مربوط به عوامل انسانی:** این معیارها ممکن است جمعیت، اقوام، دین، زبان، فرهنگ، نوع فعالیت‌های اقتصادی و نظایر آن باشد.

۵۸ ۴ موارد «الف» و «ج» مثال‌هایی برای دایره (۲) هستند که نشان می‌دهد نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهد.

موارد «ب» و «د» مثال‌هایی برای دایره (۱) هستند که نشان می‌دهد نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.

۵۹ ۳ جمله مذکور، این مفهوم را می‌رساند که نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند. در واقع هر ناحیه شرایط خاصی را به انسان‌ها می‌دهد و انسان‌ها در چارچوب آن شرایط، دست به عمل می‌زنند.

دورنگامه

- نکته:** انسان‌ها با پیشرفت در دانش و تولید ابزار و فناوری بر محیط‌های طبیعی غلبه کرده و این محیط‌ها را در اختیار گرفته‌اند. با وجود این، محیط‌ها و نواحی طبیعی همواره زندگی مردم را تحت تأثیر قرار داده است.
- مثال:** مردم نواحی گرم و خشک یا نواحی بسیار سرد، برای کنترل محیط، از روش‌های متفاوتی استفاده می‌کنند یا احداث راه‌آهن در کشوری که نواحی مرتفع و کوهستانی دارد، دشوارتر و پرهزینه‌تر از کشوری است که بیشتر زمین‌های آن، پست و جلگه‌ای هستند.

۶۰ ۲ دولت امارات متحده عربی با ساختن جزیره‌های مصنوعی در آب‌های خلیج فارس، نواحی جدیدی در منطقه ایجاد کرده است. کاربری این جزایر مسکونی، تفریحی و تجاری است و ویلاها و آپارتمان‌های لوکس، امکانات تفریحی و بازار و هتل در این جزایر مصنوعی در حال احداث است.

دورنگامه

نکته: مثال مذکور نشان می‌دهد که نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند.

۶۱ ۳ در نتیجه پاکسازی قومی دولت میانمار، صدها نفر از مردم ناحیه مسلمان‌نشین این کشور به مرزهای بنگلادش مهاجرت کرده و درخواست پناهندگی نموده‌اند. در نتیجه ناحیه مسلمان‌نشین میانمار تخریب شده است.

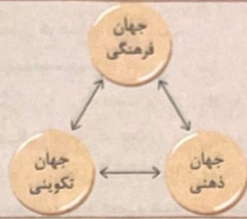
دورنگامه

نکته: در چند سال اخیر، کشتار صدها تن از مردم مسلمان و مظلوم میانمار (برمه) و به آتش کشیده شدن خانه‌های آن‌ها به دست یک فرقه بودایی افراطی، موج وسیعی از اعتراضات را علیه اقدامات حکومت این کشور برانگیخته است. دولت میانمار، مسلمانان را شهروند این کشور نمی‌داند و به همین دلیل، ساختن مسجد را نیز ممنوع کرده است. این مثال بیانگر این موضوع است که نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند.

۶۲ ۳ الف) انسان‌ها در محیط‌های طبیعی، تغییراتی به وجود می‌آورند. آن‌ها برای زندگی و بهره‌برداری از محیط طبیعی، از شیوه‌ها و ابزارهای متفاوتی استفاده می‌کنند و در نتیجه، نواحی مختلفی را پدید می‌آورند یا نواحی طبیعی را تغییر می‌دهند. (بازارهای شناور بانکوک) ← **انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.**

ب) هر ناحیه کره زمین با دیگر نواحی، مبادلات اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی دارد. نواحی بر روی یکدیگر تأثیر می‌گذارند. (بالا رفتن قیمت برنج وارداتی آسیا) ← **نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.**

دیدگاه سوم (دیدگاه قرآن)

- جهان فرهنگی، جهان ذهنی و جهان تکوینی، مهم و در تعامل با یکدیگرند.

- فرصت تعامل صحیح انسان با خودش و جهان هستی را فراهم می‌کند.

- از نگاه قرآن، جهان تکوینی محدود به جهان طبیعت نیست.

- ادراک و آگاهی به انسان منحصر نمی‌شود و جهان تکوینی براساس حکمت و خواست خداوند سبحان، با افراد و جوامع انسانی، رفتاری حکیمانه دارد.

- قرآن کریم برای جامعه و فرهنگ، جایگاه ویژه‌ای قائل است و از زندگی و مرگ امت‌ها سخن می‌گوید.

- جهان فردی اشخاص را نادیده نمی‌گیرد و بر مسئولیت فرد در قبال فرهنگ و جامعه تأکید می‌کند.

۴۸/۱ جهان انسانی، محصول زندگی انسان است و هر چه با اندیشه و

عمل انسان پدید می‌آید، مربوط به این جهان است.

جهان فرهنگی، بخش اجتماعی جهان انسانی را تشکیل می‌دهد.

وقتی فردی درباره موضوعی خاص می‌اندیشد، در محدوده فردی و ذهنی خود قرار دارد ولی هنگامی که اندیشه‌اش را به صورت گفته یا نوشته بیان می‌کند یا براساس اندیشه و تصمیم خود با دیگران رفتار می‌کند، به جهان فرهنگی وارد می‌شود. جهان ذهنی را در برابر جهان فرهنگی قرار می‌دهند. ابعاد ذهنی، اخلاقی و روانی انسان‌ها به این بخش تعلق دارد. هر کدام از ما دانسته‌ها، تجربه‌ها و خلقیات ویژه‌ای داریم که افراد دیگر با ما در آن‌ها شریک نیستند.

۴۹/۲ از نگاه قرآن، جهان تکوینی محدود به جهان طبیعت نیست و

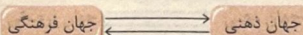
این جهان، براساس حکمت و خواست خداوند سبحان، با افراد و جوامع انسانی، رفتاری حکیمانه دارد و ادراک و آگاهی نیز به انسان منحصر نمی‌شود.

هر فرهنگی (جهان فرهنگی) نوع خاصی از عقاید و خصوصیات ذهنی را در افراد به وجود می‌آورد و به همان نوع از عقاید و خصوصیات، اجازه بروز می‌دهد یعنی بین دو بخش ذهنی و فرهنگی جهان انسانی، تناسب و هماهنگی وجود دارد.

متفکران مسلمان، جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود نمی‌دانند بلکه آن را به دو جهان طبیعت و فوق طبیعت تقسیم می‌کنند.

براساس دیدگاه اول تعامل جهان‌ها، جهان تکوینی به جهان طبیعت محدود می‌شود. طرفداران این دیدگاه، بین علوم انسانی و علوم طبیعی تفاوتی قائل نیستند. نادیده گرفتن تفاوت علوم انسانی با علوم طبیعی، ظرفیت‌ها و قابلیت‌هایی را از علوم انسانی و اجتماعی سلب می‌کنند.

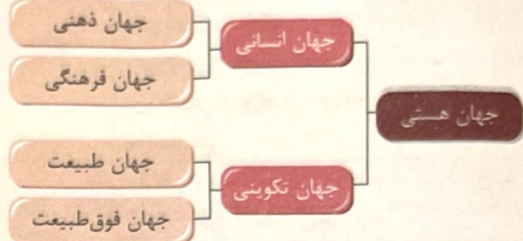
دوستانه

۷۰/۴ بررسی عبارت نادرست:

ج) وقتی فردی درباره موضوعی خاص می‌اندیشد، در محدوده فردی و ذهنی قرار دارد اما وقتی فردی اندیشه‌اش را به صورت گفته یا نوشته بیان می‌کند یا براساس اندیشه و تصمیم خود با دیگران رفتار می‌کند، به جهان فرهنگی وارد می‌شود و حتی هنگامی که فردی مجسمه‌ای می‌سازد یا به دیگری مهر می‌ورزد، از جهان فردی به جهان فرهنگی وارد می‌شود.

دوستانه

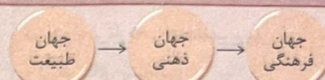
۴۶/۴ نمودار صورت سؤال به دیدگاه دوم تعامل جهان‌های ذهنی،

تکوینی و فرهنگی برمی‌گردد. این گروه، جهان فرهنگی را مهم‌تر از جهان ذهنی و تکوینی می‌دانند. براساس این دیدگاه، جهان ذهنی و فردی افراد تابع فرهنگ آن‌هاست و جهان تکوینی، ماده خامی است که فرهنگ‌ها و جوامع مختلف در آن دخل و تصرف می‌کنند. در این دیدگاه، جهان ذهنی و تکوینی اهمیتی ندارند و استقلال خود را در برابر جهان فرهنگی از دست می‌دهند.

دوستانه

دیدگاه‌های مختلف درباره تعامل جهان‌های ذهنی، فرهنگی و تکوینی

دیدگاه اول

- جهان تکوینی به جهان طبیعت محدود می‌شود.

- جهان طبیعت مهم‌تر از جهان ذهنی و جهان فرهنگی است.

- ذهن افراد و فرهنگ نیز هویتی طبیعی و مادی دارند و علوم

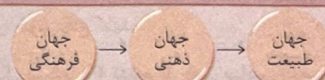
مربوط به آن‌ها نظیر علوم طبیعی است.

- طرفداران این دیدگاه بین علوم طبیعی و علوم انسانی، تفاوتی قائل نیستند.

- نادیده گرفتن تفاوت علوم انسانی با علوم طبیعی، ظرفیت‌ها و

قابلیت‌هایی را از علوم انسانی و اجتماعی سلب می‌کند.

دیدگاه دوم

- جهان فرهنگی را مهم‌تر از جهان ذهنی و تکوینی می‌دانند.

- جهان ذهنی و فردی افراد تابع فرهنگ آن‌هاست.

- جهان تکوینی، ماده خامی است که فرهنگ‌ها و جوامع مختلف در آن دخل و تصرف می‌کنند.

- جهان ذهنی و جهان تکوینی، اهمیتی ندارند و استقلال خود را

در برابر جهان فرهنگی، از دست می‌دهند.

۳- عدالت	- جلوگیری از قطبی شدن جهان - جلوگیری از بهره‌کشی ظالمانه برخی انسان‌ها و جوامع از برخی دیگر - جلوگیری از پایمال شدن حقوق انسان‌ها - پیشگیری از تفرقه بین جوامع و تباه شدن منابع و امکانات بشر
۴- آزادی	- آزادی از قید و بندهایی که مانع رسیدن انسان به کمان و حقوق انسانی‌اش می‌شوند. - دو پرسش به همراه دارد: آزادی از چه؟ آزادی برای چه؟ - آزادی همواره رهایی از یک امر برای رسیدن به امری دیگر است.
۵- مسئولیت و تعهد	- فراهم شدن زمینه گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول - فرهنگ‌های جبرگرا و غیرمسئول (عدم وجود روحیه تعهد و مسئولیت): انکار نقش انسان‌ها در تعیین سرنوشتشان - گرفتن قدرت مقاومت از آدمیان - تبدیل آن‌ها به موجوداتی منفعل - فراهم شدن زمینه نفوذ سلطه‌گران
۶- عقلانیت	- سطح اول: پاسخ به پرسش‌های بنیادین بشر درباره انسان و جهان - توانایی دفاع از هویت خود - سطح دوم: پاسخ به پرسش‌ها و نیازهای متفاوتی که در شرایط تاریخی مختلف پیش می‌آید براساس عقاید و ارزش‌های بنیادین

۷۳ ۲ در فرهنگ‌های جبرگرا و غیرمسئول که فاقد روحیه تعهد و مسئولیت هستند، انسان نمی‌تواند آینده‌اش را براساس اراده و عمل خود بسازد و محکوم به سرنوشتی محتوم است. آزادی، همواره دو پرسش به همراه دارد: آزادی از چه؟ آزادی برای چه؟ به این پرسش‌ها براساس ارزش‌های جهان‌شمول دیگر مانند حقیقت، معنویت و عدالت پاسخ داده می‌شود. با پاسخی که به این دو پرسش داده می‌شود، معنای آزادی مشخص می‌گردد.

پیر شدن جمعیت که مسئله امروز بشر (پرسش متغیر) است و جوامع برای پاسخگویی به آن، چاره‌اندیشی می‌کنند، مربوط به عقلانیت سطح دوم است. فرهنگ‌هایی که به حقیقتی قائل نباشند، نمی‌توانند معیار و میزانی برای سنجش عقاید و ارزش‌های مختلف داشته باشند و در نتیجه نمی‌توانند از حقانیت ارزش‌های خود دفاع کنند.

۷۴ ۱ فرهنگ اینکاه‌ها ← تداوم تاریخی پایین (عمر کوتاه) + گستره جغرافیایی محدود

فرهنگ اسلام ← تداوم تاریخی بالا (عمر طولانی) + گستره جغرافیایی وسیع
 فرهنگ ژاپن ← تداوم تاریخی بالا (عمر طولانی) + گستره جغرافیایی محدود

درسنامه

نکته: عمر برخی از فرهنگ‌ها کوتاه و برخی دیگر طولانی است. برخی در مناطق محدود به وجود می‌آیند و از مرزهای جغرافیایی خود عبور نمی‌کنند ولی برخی دیگر گسترش بسیاری دارند.

۷۱ ۳ فرهنگی که عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و رفتارهای آن مطابق نیازهای فطری باشد، همان فرهنگ حق است.

آرمان‌ها و ارزش‌های صهیونیسم، نژاد خاصی را مورد توجه قرار می‌دهد و با رویکرد دنیوی خود، دیگران را در خدمت به آن نژاد به کار می‌گیرد. در واقع، فرهنگ صهیونیسم، فرهنگی است که عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای آن متعلق به گروه و قوم خاصی است ولی نگاهی سلطه‌جویانه دارد.

فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور می‌کند و در جهان گسترش می‌یابد، فرهنگ جهانی است. اما فرهنگ‌هایی که عقاید و ارزش‌های آن مربوط به قوم و منطقه خاصی است، از محدوده قومی و منطقه‌ای خود فراتر نمی‌روند و جهانی نمی‌شوند.

فرهنگی که تسلط یک قوم، جامعه یا گروهی خاص را بر دیگران به دنبال می‌آورد و دیگر اقوام، جوامع و گروه‌ها را به ضعف و ناتوانی می‌کشانند، فرهنگ سلطه یا استکبار است.

درسنامه

فرهنگ‌هایی که به سوی جهانی شدن می‌روند	
گونه اول: فرهنگ سلطه (استکبار)	گونه دوم: فرهنگ حق
- تسلط یک قوم، جامعه یا گروهی خاص را بر دیگران به دنبال می‌آورد. - عقاید، ارزش‌ها یا هنجارهای آن متعلق به قوم، منطقه یا گروه خاصی است. - جهان را به دو منطقه مرکزی و منطقه پیرامونی تقسیم می‌کند. مثال: فرهنگ صهیونیسم و فرهنگ سرمایه‌داری	- سعادت همه انسان‌ها را دنبال می‌کند. - از عقاید و آرمان‌های مشترک انسانی سخن می‌گوید. - عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و رفتارهای آن مطابق با نیازهای فطری است. مثال: فرهنگ اسلام

۷۲ ۱ برخی فرهنگ‌ها جبرگرا و غیرمسئول‌اند. این فرهنگ‌ها به دلیل نداشتن روحیه تعهد و مسئولیت، نقش انسان‌ها را در تعیین سرنوشتشان انکار می‌کنند و قدرت مقاومت را از آدمیان می‌گیرند. با داشتن ارزش جهان‌شمول عدالت است که می‌توان از قطبی شدن جهان، بهره‌کشی ظالمانه برخی انسان‌ها و جوامع از برخی دیگر و در نتیجه، پایمال شدن حقوق انسان‌ها جلوگیری کرد و با همین ارزش است که آسمان‌ها و زمین پابرجا می‌مانند.

یک فرهنگ جهانی مطلوب، باید دارای سطحی از عقلانیت باشد که بتواند به پرسش‌های بنیادین بشر درباره انسان و جهان پاسخ دهد. اگر فرهنگی نتواند به این پرسش‌ها پاسخ دهد، توانایی دفاع از هویت خود را نخواهد داشت. یک فرهنگ جهانی مطلوب باید بتواند علاوه بر نیازهای مادی و دنیوی خود، به نیازهای ابدی و معنوی آدمی نیز پاسخ دهد و از معنویت برخوردار باشد وگرنه بشر را به بحران‌های روحی و روانی گرفتار می‌سازد.

درسنامه

ویژگی‌های فرهنگ جهانی مطلوب	
ویژگی‌ها	توضیحات
۱- حقیقت	- داشتن معیار و میزانی برای سنجش عقاید و ارزش‌های مختلف - توانایی دفاع از حقانیت ارزش‌های خود
۲- معنویت	- پاسخ به پرسش‌های بنیادین درباره مرگ و زندگی - توجه به نیازهای ابدی و معنوی - رهانیدن انسان از بحران‌های روحی و روانی

۳) اگرچه پرداختن تخصصی به پرسش‌های فلسفی مهم است، اما اجتناب از اعمال نظر شخصی با روحیه فلسفه سازگار نیست، چون کسانی اهل تفکر فلسفی به حساب می‌آیند که در آرای فیلسوفان می‌اندیشند و دلایلی را که به نظر خودشان محکم است، انتخاب و ارائه می‌کنند. پس اعمال نظر شخصی در صورت ارائه استدلال صحیح و داشتن معیار برای پذیرش پاسخ یک پرسش اساسی و بنیادین، مخالف با تفکر فلسفی نیست.

۴) ضرورت آشنایی با تاریخ فلسفه یا مکاتب فلسفی برای داشتن تفکر فلسفی شرط نیست، چون حتی یک کارگر یا دانش‌آموز هم می‌تواند تفکر فلسفی داشته باشد، بدون این‌که با تاریخ فلسفه یا مکاتب فلسفی، آشنایی داشته باشد.

دورنگانه

تفکر فلسفی

اگر انسانی از مرحله تفکر غیرفلسفی عبور کرد و با جدیت و پیوسته به سؤال‌های اساسی و بنیادی پرداخت، در مرحله تفکر فلسفی قرار می‌گیرد. این انسان، ممکن است یک کارگر یا فیزیکدان یا پزشک یا دانشجو و دانش‌آموز باشد، اما همین که وارد این وادی شد و چنین پرسش‌هایی را جدی گرفت و به دنبال یافتن پاسخ برآمد، در حال تمرین «تفکر فلسفی» است. به طور کلی، افراد برای درست فکر کردن و قرار گرفتن در مسیر درست تفکر فلسفی، نیاز به برداشتن گام‌هایی دارند. این گام‌ها به ترتیب عبارت‌اند از: آگاهی از مجهولات و ندانسته‌های خود - جست‌وجوی پاسخ برای سؤالات - ارائه استدلال صحیح - داشتن معیار برای پذیرش پاسخ.

۷۸) ۴) گزینه (۴) شرط لازم بودن تفکر فلسفی برای فلسفه‌ورزی را نشان می‌دهد که امری کاملاً درست است؛ زیرا فلسفه‌ورزی بدون تفکر فلسفی (و ابزارهای آن مانند پرسشگری، تحلیل و استدلال) اساساً محقق نمی‌شود. حتی مردم عادی نیز پیش از شکل‌گیری دانش فلسفه، از این تفکر استفاده می‌کردند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) این گزینه، رابطه را کاملاً برعکس بیان می‌کند. در واقع، فلسفه محصول نهاده شدن تفکر فلسفی است، نه بالعکس؛ یعنی تفکر فلسفی پیش از شکل‌گیری دانش فلسفه وجود داشته است.

۲) این گزینه، رابطه را وارونه می‌کند. تفکر فلسفی می‌تواند مستقل از دانش فلسفه وجود داشته باشد (مثلاً در کودکان یا افراد غیرمتخصص در دانش فلسفه مانند یک کارگر یا یک پزشک). تخصص فلسفی می‌تواند این تفکر را تقویت کند، اما پایه آن نیست.

۳) هم در تفکر فلسفی و هم در فلسفه، بحث پیرامون مسائل بنیادین و اساسی است (پس تعبیر مسائل در گزینه، غلط است) و لذا هر فیلسوفی دارای تفکر فلسفی هم هست. البته بیشتر افراد وارد تفکر فلسفی می‌شوند و سؤالات فلسفی را جدی می‌گیرند و دنبال پاسخ آن هم می‌روند، اما وارد رشته تخصصی فلسفه نمی‌شوند. این‌ها تفکر فلسفی دارند، اما متخصص فلسفه نیستند. هم‌چنین تفکر فلسفی لزوماً «قانونمند» نیست، در حالی‌که فلسفه بر روشمندی و چارچوب‌های مشخص تکیه دارد. مقایسه این دو به صورت یکسان، نیز اشتباه است؛ زیرا تفاوت ماهوی فلسفه و تفکر فلسفی را نادیده می‌گیرد.

دورنگانه

تفکر فلسفی و دانش فلسفه

با دقت در سؤال‌های دسته دوم درمی‌یابیم که این قبیل سؤال‌ها مربوط به موضوعات اساسی و بنیادی است که بدون در دست داشتن پاسخ درست و قانع‌کننده برای آن‌ها، تصمیم‌گیری‌های انسان، به نتیجه و سرانجام روشنی نخواهد انجامید.

تلاش‌های بشر برای پاسخ قانونمند موجب ظهور دانشی به نام «فلسفه» شده است. به عبارت دیگر، دانش فلسفه عهده‌دار بررسی قانونمند این قبیل سؤال‌هاست. از همان آغازین روزهای حیات فکری انسان، افرادی اهمیت پرسش‌های اساسی و بنیادی را دریافته و با دقت و تأمل فراوان، برای دستیابی به پاسخ صحیح تلاش کردند.

۷۵) ۴) سرمایه‌داری، کانون ثروت و قدرت را مورد توجه قرار می‌دهد و کشورهای دیگر را پیرامون آن به خدمت می‌گیرد که همان فرهنگ سرمایه‌داری را شکل می‌دهد. این کشورها به دلیل داشتن نگاه سلطه‌جویانه، از مرزهای جغرافیایی خود عبور نموده و جهان را به دو منطقه مرکزی و پیرامونی تقسیم می‌کنند و منطقه مرکزی، منطقه پیرامونی را به خدمت می‌گیرد.

براساس دیدگاه سوم که همان نگاه قرآن است، جهان تکوینی محدود به جهان طبیعت نیست و ادراک و آگاهی نیز به انسان منحصر نمی‌شود. فارابی، جامعه‌ای را که عقاید و ارزش‌های آن حق باشد اما هنجارها و رفتارهای آن موافق و همسو با حق نباشد، مدینه فاسقه می‌نامد. اگر فرهنگی، عقاید و ارزش‌ها، هنجارها و رفتارهای آن، مطابق نیازهای فطری باشد، فرهنگ حق است.

بخش فردی جهان انسانی را جهان ذهنی و بخش اجتماعی آن را جهان فرهنگی می‌نامند و وقتی فردی کتابی می‌نویسد یا مجسمه‌ای می‌سازد یا به دیگری مهر می‌ورزد، از جهان فردی (ذهنی) به جهان فرهنگی وارد می‌شود.

فلسفه

۷۶) ۲) با توجه به تعریف ملاصدرا از فطرت اول و فطرت ثانی، سؤالات مربوط به فطرت ثانی، پرسش‌های اساسی و بنیادین درباره معنای زندگی، هدف جهان، ماهیت انسان و مسائل فلسفی هستند. این مرحله، مرحله متعالی فطرت است. در مقابل، فطرت اول مربوط به امور عادی و روزمره زندگی است. گزینه (۲) یعنی «چگونه می‌توان وقت را بهتر مدیریت کرد؟» مربوط به فطرت اول (امور عادی زندگی) است و به مرحله برتر و عالی‌تر فطرت (فطرت ثانی) تعلق ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) «معنای زندگی چیست؟» یک پرسش فلسفی و بنیادین است و مربوط به فطرت ثانی است.

۳) «آیا جهان هدفی دارد؟» پرسشی فلسفی و بنیادین و مربوط به فطرت ثانی است.

۴) «نتیجه آزادی مطلق افراد جامعه چیست؟» به حوزه فلسفه سیاسی یا فلسفه اخلاق مرتبط است و مربوط به فطرت ثانی است.

دورنگانه

آن‌گونه که ملاصدرا بیان کرده، مسائل انسان دو دسته هستند:

نوع مسائل	مسائل مربوط به فطرت اول	مسائل مربوط به فطرت ثانی
ویژگی	مسائل جاری و روزمره زندگی که مربوط به حیات دنیوی است.	مسائل اساسی و بنیادین حیات انسان هستند.
مثال	تغذیه، تولیدمثل، مسکن، معاشرت با هم، اقتصاد، سیاست و نظایر آن	حقیقت انسان، سعادت وی، آغاز و انجام جهان و چپستی حیات

۷۷) ۲) گزینه (۲) به پرداختن به پرسش‌های اساسی با جدیت و پیگیری و تلاش برای یافتن پاسخ‌های آن‌ها اشاره دارد که دقیقاً مطابق با تعریف تفکر فلسفی و کاملاً هماهنگ با آن است؛ زیرا تفکر فلسفی بیش از هر چیز به پرسشگری عمیق و مستمر درباره مسائل بنیادین و تلاش جهت یافتن پاسخ آن‌ها مربوط می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) این گزینه بر مطالعه دقیق و حفظ کردن نظریات فیلسوفان تأکید دارد، در حالی‌که ویژگی اصلی اهل تفکر فلسفی، جست‌وجوی فعالانه و پرسشگری است، نه صرفاً حفظ کردن نظرات دیگران.

۲) علوم هر کدام به موضوعی خاص از میان موضوعات جهان و زندگی انسان می‌پردازند و بحث می‌کنند. فیلسوف درباره آن دسته از ویژگی‌های موجودات صحبت می‌کند که مربوط به هستی و موجودیت آن‌هاست. پس این‌گزینه، برخلاف ماهیت فیلسوف است؛ زیرا فیلسوف به موضوعات خاص (مثلاً زیست‌شناسی مولکولی یا شیمی آلی) نمی‌پردازد، بلکه به مسائل کلی‌تر مانند ماهیت وجود توجه دارد.

۴) با دقت در سؤال‌های دسته دوم درمی‌یابیم که این قبیل سؤال‌ها مربوط به موضوعات اساسی و بنیادی است که بدون در دست داشتن پاسخ درست و قانع‌کننده برای آن‌ها، تصمیم‌گیری‌های انسان به نتیجه و سرانجام روشنی نخواهد انجامید. پس فیلسوف به سؤالات روزمره نمی‌پردازد، بلکه به مسائل بنیادی و اساسی توجه دارد.

دو ستاره

تفاوت		
دانشمند علوم تجربی	فیلسوف	
موضوعی خاص از میان موضوعات جهان و زندگی انسان	اصل وجود و حقیقت جهان، طبیعت و انسان	موضوع مورد بحث
روش تجربی	روش عقلی و قیاسی	روش تحقیق
ابزارهای آزمایشگاهی (میکروسکوپ، تلسکوپ)	عقل (تفکر فلسفی)	ابزار تحقیق

۸۲) فلسفه به «اصل وجود» می‌پردازد، در حالی‌که سایر علوم موضوعات خاصی دارند (مثل کمیت در ریاضیات یا مواد در شیمی). بنابراین، علوم دیگر نمی‌توانند از نظر موضوع با فلسفه یکسان باشند، هم‌چنین فلسفه و برخی علوم (مانند ریاضیات) از روش‌های غیرتجربی (عقل و استدلال) استفاده می‌کنند. پس ممکن است از نظر روش با برخی علوم مشترک باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) علوم دیگر از نظر موضوع با فلسفه متفاوت هستند (فلسفه به اصل وجود می‌پردازد، نه یک موضوع خاص). هم‌چنین، فلسفه از نظر روش با برخی علوم (مانند ریاضیات) مشترک است (تکیه بر عقل و استدلال).
۳) همه علوم ممکن نیست که از نظر روش با فلسفه یکسان باشند. فلسفه از نظر روش فقط با برخی علوم (مانند ریاضیات) مشترک است.
۴) فلسفه از نظر روش با برخی علوم (مانند ریاضیات) مشترک است، اما از نظر موضوع متفاوت است. این گزینه برعکس شده است.

دو ستاره

ویژگی‌های فلسفه

اساساً هر دانشی از دو جهت از سایر دانش‌ها متمایز و جدا می‌شود:

- ۱) از جهت موضوعی که آن دانش درباره آن بحث می‌کند.
- ۲) از جهت روشی که در آن دانش مورد استفاده قرار می‌گیرد.

♦ **موضوع فلسفه، بنیادی‌ترین موضوعات:** هر علمی درباره موضوع خاصی بحث می‌کند. دانش ریاضیات درباره مقدار و کمیت است. شیمی درباره ساختمان مواد و ترکیب میان آن‌ها است. اخلاق درباره چگونگی کسب فضیلت‌ها و دوری از بدی‌هاست. سایر علوم نیز هر کدام به موضوعی خاص از میان موضوعات جهان و زندگی انسان می‌پردازند و بحث می‌کنند، اما فلسفه این‌گونه نیست. فلسفه درباره یک موجود خاص بحث نمی‌کند، بلکه به بررسی اصل وجود و حقیقت جهان، طبیعت و انسان می‌پردازد. فیلسوف درباره آن دسته از ویژگی‌های موجودات صحبت می‌کند که مربوط به هستی و موجودیت آن‌هاست. به همین خاطر، مباحث فلسفی پایه و اساس مباحث سایر علوم به شمار می‌آیند.

از این مطالب می‌توان چنین برداشت کرد:

- ۱- انسان‌ها ابتدا با پرسش‌های بنیادی (تفکر فلسفی) مواجه شدند و سپس، برای پاسخ‌گویی به این پرسش‌ها، فلسفه به عنوان یک دانش نظام‌مند پدید آمد.
- ۲- پرسشگری فلسفی (تفکر فلسفی)، پیش از شکل‌گیری دانش فلسفه به عنوان یک رشته نظام‌مند وجود داشته است.
- ۳- فرآیند تفکر فلسفی (تأمل، دقت و تلاش برای پاسخ‌گویی)، بعدها به شکل‌گیری دانش فلسفه منسجم منجر شده است.
- ۴- تفکر فلسفی و فلسفه، هر دو در حوزه فطرت ثانی قرار می‌گیرند، اما در فلسفه، تفکر فلسفی به شکل نظام‌مند و تخصصی صورت می‌گیرد.

۷۹) این عبارت که «حقیقت و واقعیت، فاقد ارزش و اعتبار است» به وضوح دیدگاه سوفسطائیان را نشان می‌دهد که حقیقت را امری بی‌ارزش و غیرمعتبر می‌دانستند. این دیدگاه در تقابل کامل با تفکر فلسفی است که به دنبال کشف حقیقت است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) برخی فیلسوفان ممکن است با این گزاره تا حدی موافق باشند.
۳) فلسفه به دنبال پاسخ پرسش‌های بنیادین است، نه هر نوع پرسشی.
۴) بیشتر به هدف سوفسطائیان اشاره دارد، اما تقابل روشنی با تفکر فلسفی ایجاد نمی‌کند.

دو ستاره

سوفسطائیان

سوفسطائیان برای حقیقت و واقعیت ارزش و اعتباری قائل نبودند و می‌گفتند هر کس هر چه خودش می‌فهمد، همان حقیقت و واقعیت است. سوفسطائیان معتقد بودند که هر کس خودش سازنده حقیقت خویش است؛ یعنی نزد آنان، حقیقت تنها بازتابی از ادراکات انسان است. به عبارت دیگر، حقیقت امری ثابت و جهان‌شمول نیست، بلکه حقیقت، تفسیری شخصی، وابسته به ادراک فرد و نسبی است. (حقیقت عینی وجود ندارد و همه چیز نسبی است). این نگاه در تضاد کامل با تفکر فلسفی است.

۸۰) کسی که واژه فلسفه را بر سر زبان‌ها انداخت و عمومی کرد، فیلسوف بزرگ یونان، «سقراط» بود. این در حالی است که دانشمندان زمان سقراط و قبل از او، خود را «سوفیست» یعنی دانشمند می‌خواندند. اما سقراط خود را «سوفیست» نخواند و از لفظ «فیلسوف» که به معنی دوستدار دانش است، استفاده کرد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) ملاصدرا تفکر را در دو قلمرو متمایز (فطرت اول و ثانی) تحلیل می‌کند؛
۱- قلمرو تفکر غیرفلسفی (فطرت اول): امور عینی و روزمره
۲- قلمرو تفکر فلسفی و متعالی (فطرت ثانی): مسائل اساسی و بنیادین
۳) «سوفیست» که در ابتدا به معنی دانشمند بود به خاطر رفتار سوفیست‌ها تغییر کرد و به معنی مغالطه‌کار شد و معنای ناپسندی به خود گرفت.
۴) کلمه «فیلسوفیا» به معنی «دوستداری دانایی» است. بنابراین، واژه فلسفه در آن زمان‌ها اختصاص به دانش خاص نداشت و همه دانش‌ها را شامل می‌شد. پس علوم، روزی تحت نام عام «فلسفه» یاد می‌شدند، اما امروز این نام به یکی از آن علوم اختصاص یافته است.

۸۱) فیلسوف درباره آن دسته از ویژگی‌های موجودات صحبت می‌کند که مربوط به هستی و موجودیت آن‌هاست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) وقتی می‌گوییم که مباحث فلسفی، پایه و اساس مباحث سایر علوم به شمار می‌آیند، به این معنا نیست که فلسفه به تمامی سؤالات علمی پاسخ می‌دهد، بلکه به این معناست که فلسفه پایه‌ای برای علوم است. بنابراین، اگرچه فلسفه و فیلسوف به سؤالات بنیادین پاسخ می‌دهد، اما ادعای پاسخ‌گویی به تمام سؤالات علمی (که مربوط به علوم تجربی‌اند) را ندارد؛ زیرا علوم تجربی (مثل فیزیک یا زیست‌شناسی) روش و موضوع خاص خود را دارند که خارج از حیطه فلسفه و فلاسفه است.

۸۴ / ۱ گزاره‌ها و قوانین بنیادی هم در بخش اصلی و ریشه‌ای و هم در شاخه‌های فلسفه قابل بررسی است. به عبارتی، این قوانین علاوه بر هستی‌شناسی، در معرفت‌شناسی و فلسفه‌های مضاف مانند فلسفه هنر و فلسفه علم و ... هم بررسی می‌شوند. پس این عبارت که «قوانین بنیادی تنها در حیطه هستی‌شناسی بررسی می‌شوند» نادرست است، زیرا قوانین بنیادی می‌توانند در شاخه‌های دیگر فلسفه (مانند معرفت‌شناسی، فلسفه علم، یا فلسفه اخلاق و ...) نیز بررسی شوند، نه فقط در هستی‌شناسی. در نتیجه، هستی‌شناسی اگرچه به وجود قوانین بنیادی (مثل قوانین علیت) می‌پردازد، اما انحصار بررسی آن‌ها به این شاخه نادرست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) این عبارت که «هستی‌شناسی به بررسی وجود و هستی پدیده‌ها می‌پردازد» با تعریف هستی‌شناسی هماهنگ است.

۳) فیلسوفان تلاش می‌کنند قوانین و احکامی را که مربوط به خود هستی و وجود است به دست آورند؛ مثلاً بدانند که آیا در هستی، قانون علیت جاری است یا نه؟ پس این پرسش که «آیا جهان علتی دارد؟» نیز به علت و چرایی وجود جهان مربوط می‌شود که از مباحث کلیدی هستی‌شناسی است.

۴) مسائل بنیادی در دانش فلسفه بررسی می‌شوند، چه در هستی‌شناسی و چه در معرفت‌شناسی. حتی در فلسفه‌های مضاف هم با مسائل بنیادی روبه‌رو هستیم و آن‌ها را مورد بحث و مطالعه قرار می‌دهیم.

دورنگامه

بخش اصلی و ریشه‌ای فلسفه

بخش اصلی و ریشه‌ای فلسفه، درصدد بحث و بررسی اصل و حقیقت وجود و مسائل پیرامون آن است. فیلسوفان تلاش می‌کنند قوانین و احکامی را که مربوط به خود هستی و وجود است، به دست آورند. هم‌چنین آنان می‌خواهند توانایی انسان در شناخت هستی را هم بررسی کنند و بدانند که بشر چگونه و با چه ابزاری می‌تواند به شناخت هستی بپردازد؛ مثلاً می‌خواهند بدانند که آیا انسان می‌تواند قانون علیت را دریابد و به وجود چنین قانونی در جهان مطمئن باشد؟ از این‌رو بخش اصلی و ریشه‌ای فلسفه را به دو بخش تقسیم می‌کنیم: ۱) هستی‌شناسی، که درباره قوانین و احکام کلی و عام حاکم بر هستی و وجود بحث می‌کند. ۲) معرفت‌شناسی که توانایی انسان در شناخت هستی را مورد مطالعه قرار می‌دهد.

۸۵ / ۱ با تأمل فیلسوفانه در حوزه‌هایی مانند اخلاق، دین، تاریخ و طبیعت، شاخه‌هایی از فلسفه مانند فلسفه اخلاق، فلسفه دین، فلسفه تاریخ و فلسفه طبیعت شکل می‌گیرد. پس فلسفه‌های مضاف (مانند فلسفه اخلاق، فلسفه دین و ...) از تأمل فلسفی نظام‌مند در حوزه‌های مختلف شکل گرفته‌اند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) شکل‌گیری و توسعه فلسفه‌های مضاف نمی‌تواند مشروط به تفکیک موضوعی علم فلسفه از سوی فلاسفه یونان باشد.

۳) فلسفه‌های مضاف محصول تأمل فلسفی هستند، نه الزاماً پیشرفت علوم.

۴) فلسفه‌های مضاف مختص علوم مختلف تجربی نیست، در حالی‌که این گزینه، صرفاً درباره تعامل فلسفه با علوم تجربی تأکید دارد. پس اصطلاح صرفاً تجربی در این گزینه، آن را از محتوای اصلی مورد نظر ما دور می‌کند، هر چند که شکل‌گیری شاخه‌های جدید علمی هم ارتباطی با فلسفه‌های مضاف ندارد.

استفاده فلسفه از روش عقلی و قیاسی: برای کسب دانش در علوم مانند فیزیک، شیمی، زیست‌شناسی، اقتصاد و جامعه‌شناسی از روش‌های تجربی استفاده می‌کنیم. اما در مسائل فلسفی که به اصل و اساس جهان و انسان مربوط هستند، نمی‌توان از حواس یا آزمایش بهره برد و یا از ابزاری مانند میکروسکوپ و تلسکوپ کمک گرفت. در این موارد، فقط باید به توانایی عقل و استدلال‌های عقلی تکیه کرد و با تفکر و تعقل و تجزیه و تحلیل دانسته‌ها به حل مسئله و کشف مجهول نزدیک شد. مسائل فلسفی، از جهت روش، مانند مسائل ریاضی هستند که استفاده از حواس و ابزار به حل آن‌ها کمک نمی‌کند و فقط با عملیات فکری و استدلالی باید به جواب مسئله‌ها دست یافت.

در نتیجه: موضوع علوم با فلسفه، تفاوت اساسی دارد (علوم به موضوعات خاص می‌پردازند، فلسفه به اصل وجود). روش فلسفه ممکن است با برخی علوم (مثل ریاضیات) مشترک باشد (استدلال عقلی).

۸۲ / ۳ پرسش «آیا می‌توان بدون اتکا به تجربه، به شناخت یقینی رسید؟» به منابع شناخت و روش‌های دستیابی به معرفت یقینی مربوط می‌شود، بنابراین بررسی آن با مباحث معرفت‌شناسی مناسب‌تر است، چون کار یک فیلسوف در معرفت‌شناسی، بررسی توانایی انسان در شناخت هستی و ابزارهای این شناخت است. (بررسی روش‌های کسب معرفت) اما این پرسش که «آیا احساس زیبایی، ذاتی است یا اکتسابی؟» به ماهیت زیبایی و قلمرو آن اشاره دارد، بنابراین بررسی آن با فلسفه هنر و زیبایی مناسب‌تر است. پرسش‌های دیگری در فلسفه هنر و زیبایی مطرح می‌شود از قبیل: زیبایی چیست؟ آیا می‌توان برای زیبایی، تعریفی ارائه کرد؟ آیا زیبایی، منحصر در زیبایی مادی است؟ آیا چیزی هست که همه مردم آن را زیبا بدانند یا زیبایی، یک امر نسبی است؟

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) بررسی پرسش دوم با فلسفه هنر مناسب‌تر است، نه معرفت‌شناسی.

۲ و ۴) بررسی پرسش اول با معرفت‌شناسی مناسب‌تر است، نه هستی‌شناسی.

دورنگامه

نکته: اگر پرسش درباره وجود یا شناخت بود: ریشه (هستی‌شناسی / معرفت‌شناسی)

اگر پرسش درباره زیبایی، اخلاق، دین و ... بود: شاخه (فلسفه‌های مضاف)

دانش فلسفه دارای یک بخش اصلی و تعدادی بخش‌های فرعی است. بخش اصلی، به منزله ریشه و اساس فلسفه است و بخش‌های فرعی، در حکم شاخه‌های آن هستند.

ساختار درختی فلسفه		
بخش اصلی و ریشه‌ای فلسفه	شاخه‌های فلسفه	
هستی‌شناسی	معرفت‌شناسی	مثال: فلسفه‌هایی که دانش دیگری را موضوع بررسی قرار می‌دهند.
مطالعه و بررسی اصل وجود و هستی	مطالعه و بررسی چگونگی کسب معرفت	مثال: فلسفه هنر؛ موضوع: ماهیت زیبایی و هنر سؤال: آیا زیبایی ذاتی است؟
سؤال: چه چیزی واقعاً وجود دارد؟	سؤال: چگونه می‌توان به معرفت رسید؟	مثال: فلسفه اخلاق؛ موضوع: افعال انسان سؤال: اصول اخلاقی نسبی‌اند یا مطلق؟
مثال: آیا خداوند به عنوان وجودی نامحدود، جزء هستی است؟	مثال: آیا عقل به تنهایی برای شناخت جهان کافی است؟	مثال: فلسفه دین؛ موضوع: تفهیم دینی سؤال: دین چیست؟ آیا هر نوع سلوک معنوی، مصادیقی از دین است؟

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱، ۲ و ۳) سایر گزینه‌ها به این دلیل نادرست هستند که با موضوع سؤال ارتباط ندارند. سؤال‌های مطرح شده در خصوص کاربرد فلسفه یا استفاده عملی فلسفه است، یعنی جایگزینی «علوم» به جای «فلسفه» دلیل نادرستی آن‌هاست. به طور کلی، زمانی می‌توانیم به این نوع سؤالات پاسخ دهیم که بتوانیم از مبانی فلسفه به شاخه‌های کاربردی آن گذر کنیم.

۸۸ ۴ گزینه (۴) به بهترین نحو، اختلاف دیدگاه اصالت فرد و اصالت توأمان فرد و جامعه را نشان می‌دهد؛ زیرا نظریه «جامعه مجموعه افراد است» - دقیقاً منطبق بر دیدگاه اصالت فرد است که (جامعه را مجموعه‌ای از افراد می‌داند) و نظریه «جامعه دارای روح جمعی است» - عیناً از توصیف دیدگاه سوم یعنی دیدگاه اصالت توأمان فرد و جامعه، اقتباس شده است (یک روح جمعی در جامعه شکل می‌گیرد).

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) تقابل دو دیدگاه اصالت فرد و اصالت جامعه را بیان می‌کند (دو دیدگاه متقابل و کاملاً متضاد: اصالت فرد / اصالت جامعه).
(۲) آنان که به اصالت فرد اعتقاد دارند، در سیاست معتقد به «لیبرالیسم» هستند که تأمین‌کننده آزادی‌های فردی است، اما آنان که به اصالت جامعه اعتقاد دارند، می‌گویند که افکار و اندیشه‌ها و تصمیم‌گیری‌های افراد تابع شرایط اجتماعی آنان است. بنابراین این گزینه، بیانگر دو دیدگاه متقابل و کاملاً متضاد اصالت فرد و اصالت جامعه است.
(۳) اعتقاد به نظریه «تغییر ممکن است» بیانگر وجه مشترک دیدگاه اصالت فرد و دیدگاه اصالت توأمان فرد و جامعه است، نه وجه تفاوت آن دو.

دورسنامه

جدول مقایسه‌ای دیدگاه‌های فلسفه علوم اجتماعی		
اصالت توأمان فرد و جامعه	اصالت جامعه	اصالت فرد
جامعه دارای «روح جمعی» است که از تعامل طولانی مدت افراد شکل می‌گیرد.	افراد هویت مستقلی ندارند و تابع شرایط اجتماعی هستند.	جامعه صرفاً مجموعه‌ای از افراد است که کنار هم زندگی می‌کنند.
تأکید بر اختیار افراد در عین تأثیرپذیری از ساختارهای جامعه	تأکید بر عدم قدرت افراد و عدم اخذ تصمیم‌گیری مستقل	تأکید بر آزادی و استقلال فردی
تعادل بین منافع فردی و جمعی	اولویت مطلق به منافع جمعی	تقدم منافع فردی بر منافع جمعی
ترکیبی (مثل دموکراسی اجتماعی)	سوسیالیسم (تأکید بر منافع عمومی)	لیبرالیسم (تأکید بر آزادی‌های فردی)
افراد هم می‌توانند جامعه را تغییر دهند و هم از آن تأثیر می‌پذیرند.	تغییر تابع تحولات ساختاری جامعه است.	تغییر از طریق اقدامات فردی صورت می‌گیرد.
نظام‌های رفاهی که هم آزادی فردی و هم امنیت جمعی را تضمین می‌کنند.	برنامه‌ریزی متمرکز اقتصادی	حقوق فردی مانند مالکیت خصوصی

دورسنامه**شاخه‌های فلسفه**

با تأمل فیلسوفانه در حوزه‌هایی مانند اخلاق، دین، تاریخ و طبیعت، شاخه‌هایی از فلسفه مانند فلسفه اخلاق، فلسفه دین، فلسفه تاریخ و فلسفه طبیعت شکل می‌گیرد. امروزه دامنه این فلسفه‌ها بسیار توسعه یافته و ناظر به بسیاری از پدیده‌ها یا رشته‌های علمی، شاخه‌هایی از فلسفه شکل گرفته‌اند، مانند فلسفه فرهنگ، فلسفه تکنولوژی و فلسفه حقوق. یعنی وقتی فیلسوفان به صورت عمیق و نظام‌مند درباره موضوعات مهمی مانند اخلاق، دین، تاریخ و طبیعت تفکر و تحلیل می‌کنند، رشته‌های تخصصی فلسفه مانند فلسفه اخلاق، فلسفه دین، فلسفه تاریخ و فلسفه طبیعت به وجود می‌آیند. امروزه این شاخه‌های فلسفی بسیار گسترش یافته‌اند و فیلسوفان درباره موضوعات جدیدتر و رشته‌های علمی مختلف هم تفکر می‌کنند که منجر به ایجاد شاخه‌های دیگری مانند فلسفه فرهنگ، فلسفه فناوری و فلسفه حقوق شده است. به طور کلی: فرایند شکل‌گیری فلسفه‌های مضاف: تفکر عمیق فلسفی + حوزه خاص = فلسفه مضاف

مثال: تفکر درباره اخلاق + روش فلسفی = فلسفه اخلاق

۸۶ ۱ «هستی‌شناسی» و «معرفت‌شناسی»، از بخش‌های اصلی و ریشه‌های فلسفه محسوب می‌شوند، در حالی‌که فلسفه اخلاق، یکی از شاخه‌های مهم دانش فلسفه و جزء فلسفه‌های مضاف محسوب می‌شود. لذا نمی‌توان گفت که فلسفه اخلاق زیرشاخه‌ای از هستی‌شناسی یا معرفت‌شناسی است (رد گزینه (۲) و (۴)). به عبارتی، فلسفه اخلاق مستقل از هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی است و به همین دلیل، به عنوان اصل و ریشه فلسفه تلقی نمی‌شود (رد گزینه (۳)).

دورسنامه**شاخه‌های فلسفه**

شاخه‌های دانش فلسفه، آن دسته از دانش‌های فلسفی هستند که قوانین بنیادی وجودشناسی و معرفت‌شناسی را به محدوده‌های خاص منتقل می‌سازند و قوانین بنیادی آن محدوده از وجود را بیان می‌کنند.

مثال: با تأمل فیلسوفانه در حوزه اخلاق، شاخه‌ای از فلسفه به نام فلسفه اخلاق، شکل می‌گیرد. این شاخه، به عنوان یکی از اصلی‌ترین شاخه‌های فلسفه مضاف شناخته می‌شود و از قدیمی‌ترین و مهم‌ترین حوزه‌های فلسفی محسوب می‌شود. پرسش‌های زیر جزء مسائل این شاخه از فلسفه هستند:

اصول اخلاقی نسبی‌اند یا مطلق؟
اصول و قواعد اخلاقی، ارزش ذاتی دارند یا صرفاً وسیله‌ای برای کنترل زندگی اجتماعی است؟
آیا قواعد اخلاقی، ریشه در فطرت انسان دارد؟

۸۷ ۴ فلسفه‌های مضاف، مباحث فلسفی در حوزه هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی را وارد زندگی انسان می‌کند. به طور مثال، اگر کسی در وجودشناسی پذیرفته باشد که «وجود، بر دو قسم مادی و مجرد از ماده است» نیز کسی در انسان‌شناسی فلسفی خود می‌تواند بگوید که «انسان» نیز ای دو بُعد مادی و مجرد است. حال کسانی که معتقد باشند انسان دارای دو بُعد است، در علوم همانند اخلاق و روان‌شناسی به ویژگی‌های بُعد فرد او هم می‌پردازند. پس فلسفه‌های مضاف کاربرد عملی در زندگی فردی و جمعی انسان دارند، یعنی تأثیر مباحث فلسفی در زندگی را نشان می‌دهند.

۱ اگر ما بتوانیم از ریشه و اصل فلسفه به فلسفه مضاف برسیم (یعنی با از مباحث انتزاعی فلسفه به فلسفه‌های مضاف مرتبط با زندگی یا با عبور از بُعد نظری به فلسفه‌های مضاف عملی)، می‌توانیم به این پرسش مهم که «چه کاربردی در زندگی ما دارد؟» و «چگونه می‌توانیم از فلسفه استفاده کنیم؟» پاسخ مناسب دهیم.

۹۲ ۴ ثبت واکنش‌های هیجانی افراد ← مشاهده

اطلاع کسب کردن از علت شکست افراد در جلسه مشاوره روان‌شناسی ← مصاحبه
نظرسنجی از افراد زیاد ← پرسش‌نامه
اندازه‌گیری و سنجش میزان پدیده‌ها و سازدهای روان‌شناسی مثل اضطراب ← آزمون

دوستنامه

مقایسه: مصاحبه برای پرسش و بررسی اطلاعات دقیق و مشخصی انجام می‌شود، به خصوص در جلسات درمان و مشاوره اما پرسش‌نامه برای نظرسنجی از تعداد زیادی از افراد در مورد مسائل مختلف استفاده می‌شود. در آمارگیری و زمانی که افراد مورد نظر زیاد باشند، استفاده از پرسش‌نامه مفیدتر از مصاحبه است.

نکته: سنجش میزان و اندازه‌گیری هر یک از پدیده‌های روان‌شناختی، به وسیله آزمون انجام می‌شود.

نکته: ثبت واکنش‌ها، هیجانات و رفتار افراد در لحظه به وسیله مشاهده امکان‌پذیر است.

۹۳ ۲ رفتار یعنی فعالیت قابل مشاهده ← دست به لیوان خوردن،

خرده شیشه را با جارو جمع کردن و از جا پریدن به دلیل صدای برادر همگی رفتار هستند.

فرآیندهای ذهنی یا شناخت در این سؤال عبارت‌اند از: یادآوری خاطرات، دلهره به دلیل ترس از دعوای مادر، غرق شدن در افکار

دوستنامه

توجه: اگر گفته می‌شد که مادر علی او را دعوای کرد و یا با او مشاجره کرد، رفتار محسوب می‌شد اما دلهره ناشی از این‌که مادرش او را دعوای نکند، شناخت یا فرآیند ذهنی محسوب می‌شود؛ زیرا درونی است و قابل مشاهده مستقیم نیست.

۹۴ ۱ فرآیند توجه تا تصمیم‌گیری را شناخت می‌نامند.

فرآیند تفسیر و معنابخشی به محرک‌های انتخابی را ادراک می‌گویند.

به نتیجه تحریک گیرنده‌های حسی مانند گوش و چشم، احساس می‌گویند.

شناخت عالی: تفکر، استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری

شناخت پایه: توجه، ادراک و حافظه

دوستنامه

توجه: اگر به جای «قضاوت»، گفته می‌شد «داوری»، آن هم جزء شناخت عالی محسوب می‌گردید.

نکته: انتخاب یک یا چند محرک احساس‌شده را توجه می‌نامند.

نکته: حافظه، محفظه‌ای است که تفسیرهای خود را در آن نگهداری می‌کنیم.

نکته: فرآیند استفاده از اطلاعات موجود در حافظه، تفکر نام دارد.

۹۵ ۴ بررسی عبارت‌ها:

- عبارت اول: تعریف عملیاتی واژگان مربوط به روان‌شناسی به دلیل پیچیده بودن انسان، دشوارتر از عبارت «چربی خون» است.

- عبارت دوم: تعریف لغوی یا مفهومی «خلاقیت» بیان شده که برداشت یکسان یا تقریباً یکسانی به افراد نمی‌دهد.

- عبارت سوم: درست است.

- عبارت چهارم: دانشمندان با طرح مسئله، موقعیت‌های ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کنند.

۸۹ ۳ جنبش‌های اجتماعی نشان می‌دهند، افراد از یک سو تحت تأثیر

رابط اجتماعی هستند (تبعیت از جامعه) و از سوی دیگر با اراده جمعی می‌توانند ساختارها را تغییر دهند (توانایی تغییر جامعه). جنبش‌هایی مانند جنبش محیط زیستی یا حقوق مدنی مصداق این ویژگی هستند. در این جنبش‌ها می‌توان نمایش تعامل دوسویه فرد و جامعه و تأیید همزمان «روح معی» و «اختیار فردی» را مشاهده کرد. به عبارت دیگر، جنبش‌های اجتماعی مانند جنبش‌های حقوق مدنی یا جنبش‌های محیط زیستی، پدیده‌هایی هستند که نشان می‌دهند چگونه افراد می‌توانند با اقدامات جمعی و، ساختارهای اجتماعی را تغییر دهند.

بررسی منابع گزینه‌ها:

۱) بیشتر متناسب با دیدگاه اصالت فرد است (تأکید بر حقوق فردی بدون توجه به تأثیرات اجتماعی).

۲) بیشتر منطبق با دیدگاه اصالت جامعه است (تأکید بر منافع جمعی و نقش دولت).

۳) هیچ ارتباطی با دیدگاه سوم که مدعی اصالت توأمان فرد و جامعه است، ندارد. ۴) در دیدگاه اصالت فرد در عین اصالت جامعه، به توانایی تأثیرگذاری براد بر جامعه و حتی تغییر جامعه توسط افراد به دلیل این‌که افراد هیچ‌گاه قدرت اختیار و تصمیم‌گیری خود را از دست نمی‌دهند، اشاره شده است.

بررسی منابع گزینه‌ها:

۱) در نظریه اصالت توأمان فرد و جامعه، چنین تقابلی وجود ندارد.

۲) تضاد میان منافع شخصی افراد جامعه، باعث نمی‌شود که افراد کاملاً تابع جامعه نباشند.

۳) گرد هم آمدن افراد و زندگی طولانی آنان با یکدیگر سبب شکل‌گیری روح معی در جامعه می‌شود.

دوستنامه

دیدگاه اصالت توأمان فرد و جامعه

در این میان، دیدگاه سومی نیز وجود دارد که معتقد است هم افراد اصالت دارند و هم جامعه. اینان معتقدند که گرچه افراد تحت تأثیر عوامل اجتماعی قرار می‌گیرند، اما هیچ‌گاه قدرت اختیار و تصمیم‌گیری خود را از دست نمی‌دهند و توانایی تأثیرگذاری بر جامعه و حتی تغییر جامعه را دارند. هم‌چنین معتقدند که جامعه صرفاً جمع افراد نیست، بلکه با گرد هم آمدن افراد و زندگی طولانی آنان یکدیگر، یک روح جمعی در جامعه شکل می‌گیرد که می‌تواند بر افراد جامعه تأثیر بگذارد و آن‌ها را تابعی از ویژگی‌ها و ساختار جامعه قرار دهد. این دیدگاه سلفی قائل به اصالت فرد و جامعه، توأمان است.

روان‌شناسی

۲ گیاه‌خواری و گوشت‌خواری یعنی محتوای غذا ← مفهومی

(اندازه) ← ادراکی

مت (کیفیت) ← مفهومی

(کیفیت) ← مفهومی

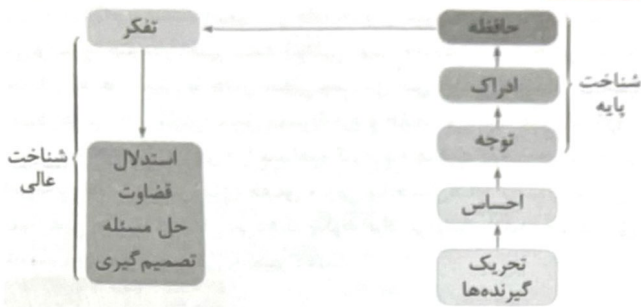
ش مفهومی یعنی علاوه بر ویژگی‌های حسی تحت تأثیر ویژگی‌های کیفی دارد مثل طعم غذا، محتوا، دوام، جنس، کیفیت، هزینه، قیمت و امثال آن. ش ادراکی یعنی صرفاً توجه به ویژگی‌های حسی مثل اندازه، سایز، ظاهر، بندی، رنگ و امثال آن.

دوستنامه

توجه: اگر در عبارت اول گفته می‌شد طبقه‌بندی براساس دم داشتن یا شاخ بودن حیوانات، پردازش ادراکی بود و اگر پستاندار یا تخم‌گذار یا بچه‌زا گفته می‌شد، پردازش مفهومی بود.

نکته: گاهی کلمه «کیفیت» به کار می‌رود اما در گرو ویژگی حسی است؛ مثلاً پت لباس را در رنگ آن می‌بیند که آن‌گاه پردازش ادراکی محسوب می‌شود.

۹۸ / ۲

«چگونگی شکل‌گیری سطوح مختلف شناخت»

دوستانه

توجه: در این گونه سؤالات، به «الف»، «ب» و «ج» باید توجه داشت، چون ممکن است به ترتیب بیان نشوند و جابه‌جا ذکر شوند. بنابراین باید حروف ابجد و گزینه‌ها به درستی مقایسه شوند و دقت لازم به عمل آید.

۹۹ / ۴ هر سه پردازش مطرح‌شده در گزینه (۱) (رنگ و ظاهر)، گزینه (۲) (بزرگی، سایز و اندازه) و گزینه (۳) (رنگ) پردازش ادراکی هستند که نسبت به پردازش مفهومی کارآمدی کم‌تری دارند ولی در گزینه (۴) گفته شده که دخل و خرج یعنی هزینه‌ها را باید در نظر بگیریم، پس پردازش مفهومی است و کارآمدتر است.

۱۰۰ / ۱ روش‌های مبتنی بر علم اعصاب عبارت‌اند از: تصویربرداری تشدید مغناطیسی (MRI)، نوار مغزی مغناطیسی (MEG) و تحریک مغناطیسی سراسر جمجمه (TMS).

دوستانه

تذکر: این روش‌ها شواهدی از عملکرد مغز را فراهم می‌کنند و به مطالعه دقت مکانی و زمانی مناطق مختلف مغز به هنگام انجام یک فعالیت ذهنی می‌پردازند.

دوستانه

نکته: تعریف عملیاتی خلاقیت: نمره‌ای است که از آزمون خلاقیت تورنس به دست می‌آید.

نکته: هر واژه‌ای که مربوط به علومی غیر از انسانی باشد، تعریف عملیاتی آن ساده‌تر است.

نکته: تعریف عملیاتی به برداشت یکسان برای تعریف یک پدیده مربوط می‌شود ولی تکرارپذیری مربوط به یافته‌های علمی است که باید خاصیت تکرارپذیری داشته باشند.

نکته: اولین اقدام در روش علمی «طرح مسئله» است، سپس دانشمندان با استفاده از روش‌های تجربی سعی می‌کنند به آن‌ها پاسخ دهند و موقعیت را روشن سازند.

۹۶ / ۴

عبارت مطرح‌شده در گزینه (۴) یک بیان علمی و پاسخی خردمندانه و سنجیده است و فرضیه محسوب می‌شود که در صورت تأیید، به قانون یا اصل تبدیل می‌گردد.

دوستانه

نکته: به کار بردن کلماتی مانند «احتمال»، «ممکن» و «شاید» چون دارای ابهام است، فرضیه محسوب نمی‌شود. (مانند گزینه‌های (۱) و (۳))

نکته: عبارت دوم یک مسئله است، زیرا دغدغه محققان را به صورت سؤالی و پرسشی مطرح کرده است و باید در جواب آن، فرضیه بیان شود.

توجه: خرافات نیز فرضیه محسوب نمی‌شوند، مانند عدد ۱۳ نحس است.

۹۷ / ۱

هدف دوم: تبیین ← چرایی اتفاق افتادن ← شناسایی علل و دلایل ابتلا به بیش‌فعالی

هدف چهارم: کنترل ← ارائه راهکار برای درمان، کاهش و کنترل بیماری

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) توصیف - کنترل

(۳) توصیف - پیش‌بینی

(۴) تبیین - پیش‌بینی

دوستانه

اهداف در این سؤال عبارت‌اند از:

۱- توصیف ← بیان ویژگی‌های افراد دارای بیش‌فعالی یا تعریف اختلال

۲- تبیین ← شناسایی دلایل یا علل ابتلا به بیش‌فعالی

۳- پیش‌بینی ← بیان وضعیت آینده افراد دارای اختلال در صورت درمان نشدن

۴- کنترل ← ارائه راهکار برای کاهش یا کنترل و درمان بیش‌فعالی

نکته: تعریف یا بیان ویژگی‌ها به هدف اول یا توصیف یعنی بیان چپستی یک پدیده اشاره دارد.

نکته: بیان علل یا دلایل بروز اختلال یا بیماری به تبیین یعنی چرایی اتفاق افتادن یک پدیده اشاره دارد.

نکته: پیش‌بینی مربوط به آینده است و کنترل، راهکار درمان و کاهش اختلال را شامل می‌شود.